

UNIUNEA EUROPEANĂ

PARLAMENTUL EUROPEAN

CONSILIUL

Strasbourg, 21 mai 2013
(OR. en)

2010/0374 (COD)
LEX 1338

PE-CONS 77/12
ADD 3 REV 1

STATIS 106
ECOFIN 1090
UEM 345
CODEC 3081

REGULAMENT
AL PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI AL CONSILIULUI
PRIVIND SISTEMUL EUROPEAN DE CONTURI NAȚIONALE ȘI REGIONALE
DIN UNIUNEA EUROPEANĂ

(SEC 2010) – (ANEXA A – CAPITOLUL 3)

CAPITOLUL 3

Operațiuni cu produse și active neproduse

Operațiuni cu produse în general

3.01. *Definiție:* produsele reprezintă toate bunurile și serviciile create în sfera producției. Producția este definită la punctul 3.07.

3.02. În SEC se identifică următoarele categorii principale de operațiuni cu produse:

Categorii de operațiuni	Cod
Producția	P.1
Consumul intermediar	P.2
Cheltuiala pentru consum final	P.3
Consumul final efectiv	P.4
Formarea brută de capital	P.5
Exporturi de bunuri și servicii	P.6
Importuri de bunuri și servicii	P.7

3.03. Operațiunile cu produse sunt înregistrate după cum urmează:

- (a) în contul bunurilor și serviciilor, producția și importurile se înregistrează ca resurse, iar celelalte operațiuni cu produse se înregistrează ca utilizări;
- (b) în contul producției, producția se înregistrează ca resursă, iar consumul intermediar se înregistrează ca utilizare; valoarea brută adăugată este soldul contabil al acestor două operațiuni cu produse;
- (c) în contul de utilizare a venitului disponibil, cheltuiala pentru consum final se înregistrează ca utilizare;
- (d) în contul de utilizare a venitului disponibil ajustat, consumul final efectiv se înregistrează ca utilizare;
- (e) în contul de capital, formarea brută de capital se înregistrează ca utilizare (o modificare a activelor nefinanciare);
- (f) în contul exterior al bunurilor și serviciilor, importurile de bunuri și servicii se înregistrează ca resursă, iar exporturile de bunuri și servicii se înregistrează ca utilizări.

Multe dintre soldurile contabile din conturi, precum valoarea adăugată, produsul intern brut, venitul național și venitul disponibil, sunt definite în termeni de operațiuni cu produse. Definiția operațiunilor cu produse definește respectivele solduri contabile.

- 3.04. În tabelul resurselor (a se vedea punctul 1.136), producția și importurile sunt înregistrate ca resurse. În tabelul utilizărilor, consumul intermediar, formarea brută de capital, cheltuiala pentru consum final și exporturile sunt înregistrate ca utilizări. În tabelul simetric intrări-ieșiri, producția și importurile sunt înregistrate ca resurse, iar celelalte operațiuni cu produse ca utilizări.
- 3.05. Resursele de produse sunt evaluate la prețuri de bază (a se vedea punctul 3.44). Utilizările produselor sunt evaluate la prețurile de achiziție (a se vedea punctul 3.06). Pentru unele tipuri de resurse și utilizări, de exemplu pentru importurile și exporturile de bunuri, se aplică principii de evaluare mai specifice.
- 3.06. *Definiție:* prețul de achiziție este prețul pe care îl plătește cumpărătorul pentru produse. Prețul de achiziție include următoarele:
- (a) impozitele minus subvențiile pentru produse (dar excluzând impozitele deductibile, cum ar fi TVA-ul pe produse);
 - (b) cheltuielile de transport plătite separat de către cumpărător pentru a intra în posesia produselor la momentul și locul dorit;
 - (c) deducerile pentru orice reduceri aplicate cumpărării en gros sau în afara perioadelor de vârf față de prețurile sau taxele standard.

Prețul de achiziție exclude următoarele:

- (a) dobânzile sau taxele pentru servicii adăugate în temeiul condițiilor de creditare;
- (b) taxe suplimentare implicate în caz de plată cu întârziere, ceea ce înseamnă neefectuarea plății în intervalul de timp precizat la data la care se face achiziția.

În cazul în care data utilizării nu coincide cu aceea a cumpărării, se efectuează ajustări ale valorii pentru a se ține seama de modificarea prețului ca urmare a scurgerii timpului (într-o manieră simetrică față de modificările prețurilor stocurilor). Astfel de modificări sunt importante în cazul în care prețurile produselor în cauză se modifică semnificativ în decurs de un an.

PRODUCȚIA ȘI REZULTATUL PRODUCȚIEI

- 3.07. *Definiție:* producția este o activitate efectuată sub controlul, responsabilitatea și administrarea unei unități instituționale care utilizează resurse reprezentate de forță de muncă, capital, bunuri și servicii pentru a produce bunuri și servicii.

Producția nu cuprinde procese naturale lipsite de orice intervenție sau control uman, cum ar fi creșterea necontrolată a peștelui în apele internaționale, în schimb producția include piscicultura.

3.08. Producția cuprinde:

- (a) producția tuturor bunurilor și serviciilor individuale sau colective care sunt livrate unor unități distincte față de producătorii lor;
- (b) producția pentru consum propriu a tuturor bunurilor reținute de producătorii lor în scopul consumului final propriu sau formării brute de capital fix propriu.

Exemple de producție pentru consum propriu pentru formarea brută de capital fix sunt producția de active fixe cum ar fi construcțiile, crearea de software și prospecțiuni miniere pentru formarea brută de capital fix propriu. Conceptul de formare brută de capital fix este descris la punctele 3.124-3.138.

Producția de bunuri pentru consum propriu de către gospodăriile populației se referă, în general, la:

- 1. construcția de locuințe pentru uz propriu;
- 2. producția și stocarea de produse agricole;
- 3. prelucrarea produselor agricole, cum ar fi măcinarea grâului, uscarea și conservarea fructelor, producția produselor lactate (de exemplu, unt, brânzeturi), producția de bere, de vin sau băuturi alcoolice;
- 4. producția altor produse primare, cum ar fi extracția sării, a turbei, aprovizionarea cu apă;

5. alte tipuri de prelucrări, cum ar fi producția de țesături, olăritul, fabricarea mobilei;
- (c) producția pentru consum propriu de servicii de locuință prestate de proprietarii-ocupanți;
- (d) producția de servicii casnice și personale de către personalul casnic remunerat;
- (e) activități de voluntariat care se soldează cu realizarea de bunuri. Exemple de astfel de activități sunt construcția de locuințe, biserici sau alte clădiri. Activitățile de voluntariat din care nu rezultă bunuri, de exemplu îngrijirea persoanelor, administrarea bunurilor și curățenia realizate fără remunerare, sunt excluse.

Activitățile menționate la literele (a)-(e) sunt incluse ca producție indiferent dacă sunt ilegale sau neînregistrate la autoritățile fiscale, de securitate socială, statistice sau alte autorități publice.

Producția de bunuri pentru uz propriu de către gospodăriile populației se înregistrează în cazul în care acest tip de producție este semnificativă, adică în cazul în care cantitățile de produse sunt semnificative în raport cu oferta totală a respectivului bun dintr-o țară.

Singurele tipuri de producție de bunuri pentru uz propriu de către gospodăriile populației care se includ sunt construcția de locuințe și producția, stocarea și prelucrarea produselor agricole.

3.09. Producția exclude producția de servicii casnice și personale care sunt produse și consumate în cadrul aceleiași gospodării a populației. Exemple de servicii casnice excluse care sunt produse de către înseși gospodăriile respective sunt:

- (a) curățarea, decorarea și întreținerea locuinței, în măsura în care aceste activități revin în egală măsură locatarilor;
- (b) curățarea, întreținerea și repararea bunurilor de folosință îndelungată;
- (c) pregătirea și servirea hranei;
- (d) îngrijirea, instruirea și educarea copiilor;
- (e) îngrijirea bolnavilor, a persoanelor infirme sau a persoanelor în vârstă, precum și
- (f) transportul membrilor gospodăriei populației sau a bunurilor acestora.

Serviciile casnice și personale produse de către personal casnic remunerat și serviciile de locuință prestate de proprietarii-ocupanți sunt incluse în producție.

Activități principale, secundare și auxiliare

- 3.10. *Definiție:* activitatea principală a unei UAE locale este activitatea a cărei valoare adăugată este superioară valorii oricărei alte activități efectuate de unitatea respectivă. Clasificarea activității principale este determinată prin referire la NACE Rev. 2, în primul rând la cel mai înalt nivel de clasificare, iar apoi la nivele mai detaliate.
- 3.11. *Definiție:* activitatea secundară este o activitate efectuată în cadrul unei singure UAE locale în plus față de activitatea principală. Producția unei activități secundare este un produs secundar.
- 3.12. *Definiție:* o activitate auxiliară este o activitate al cărei rezultat este destinat a fi utilizat în cadrul unei întreprinderi.

O activitate auxiliară este o activitate de sprijin desfășurată în cadrul unei întreprinderi cu scopul de a facilita desfășurarea activității principale sau a celor secundare ale unei UAE locale. Toate resursele consumate de către o activitate auxiliară – materiale, forță de muncă, consum de capital fix etc. – sunt tratate ca resurse ale activității principale sau secundare pe care le sprijină.

Exemple de activități auxiliare sunt:

- (a) cumpărarea;
- (b) vânzarea;
- (c) comercializarea;
- (d) contabilitatea;
- (e) prelucrarea datelor;
- (f) transportul;
- (g) depozitarea;
- (h) întreținerea;
- (i) curățenia; precum și
- (j) servicii de securitate.

Întreprinderile au de ales între a desfășura activități auxiliare sau a achiziționa astfel de servicii de pe piață, de la producători de servicii specializate.

Formarea de capital pentru uz propriu nu este o activitate auxiliară.

- 3.13. Activitățile auxiliare nu sunt izolate pentru a forma entități distincte, nici separate de activitățile principale sau secundare sau de entitățile pe care le deserveșc. În consecință, activitățile auxiliare trebuie integrate în UAE locale pe care le deserveșc.

Activitățile auxiliare pot fi desfășurate în locuri distincte, situate în alte regiuni decât în acelea în care sunt stabilite UAE locale pe care le deserveșc. Aplicarea strictă a regulii menționate la primul paragraf pentru repartizarea geografică a activităților auxiliare ar conduce la o subestimare a agregatelor pentru regiunile în care sunt concentrate activitățile auxiliare. În consecință, conform principiului rezidenței, activitățile auxiliare trebuie să fie alocate regiunii în care sunt desfășurate; ele rămân în cadrul aceleiași ramuri de activitate a UAE locale pe care o deserveșc.

Producția (P.1)

- 3.14. *Definiție:* producția este totalul produselor realizate în cursul unei perioade contabile.

Exemple de producție includ următoarele:

- (a) bunurile și serviciile pe care o UAE locală le furnizează altei UAE locale aparținând aceleiași unități instituționale;

- (b) bunurile produse de o UAE locală care rămân în stoc la sfârșitul perioadei în cursul căreia au fost produse, oricare ar fi utilizarea lor ulterioară. Bunurile și serviciile produse și consumate în cursul aceleiași perioade contabile și în cadrul aceleiași UAE locale nu sunt identificate separat. Ele nu sunt înregistrate ca parte din producție sau din consumul intermediar al respectivei UAE locale.

3.15. Atunci când o unitate instituțională cuprinde mai multe UAE locale, producția unității instituționale este suma producțiilor acestor UAE locale componente, incluzând producțiile livrate între UAE locale componente.

3.16. În SEC 2010 sunt identificate trei tipuri de producție:

- (a) producția de piață (P.11);
- (b) producția pentru consumul final propriu (P.12);
- (c) producția non-piață (P.13).

Această distincție se aplică și UAE locale, precum și unităților instituționale:

- (a) producători de piață;
- (b) producători pentru consumul final propriu;
- (c) producători non-piață.

Distincția între piață, pentru consumul final propriu și non-piață este fundamentală din perspectiva următoarelor aspecte:

- (a) ea afectează evaluarea producției și a conceptelor aferente, precum valoarea adăugată, produsul intern brut și cheltuiala pentru consum final efectuată de administrația publică și de IFSLSGP;
- (b) ea afectează clasificarea unităților instituționale pe sectoare, de exemplu, care unități sunt incluse în sectorul administrațiilor publice și care nu.

Distincția determină principiile de evaluare care se aplică producției. Producția de piață și producția realizată pentru consum final propriu sunt evaluate la prețuri de bază. Producția totală a producătorilor non-piață este evaluată prin însumarea costurilor de producție. Producția unei unități instituționale este evaluată ca suma producțiilor realizate de UAE locale aferente acestora și astfel depinde și de distincția dintre piață, pentru consum final propriu și non-piață.

Distincția este utilizată și pentru clasificarea unităților instituționale pe sectoare. Producătorii non-piață sunt clasificați în sectoarele administrației publice sau instituții fără scop lucrativ în serviciul gospodăriilor.

Distincțiile sunt definite într-o manieră „de sus în jos”, adică distincția este definită în primul rând în funcție de unitățile instituționale, apoi în funcție de UAE locale și în final în funcție de producția lor.

La nivel de produs, producția se clasifică drept producție de piață, producție pentru consum final propriu și producție non-piață, în funcție de caracteristicile unității instituționale și ale UAE locale care realizează producția.

- 3.17. *Definiție:* producția de piață reprezintă producția introdusă pe piață sau destinată introducerii pe piață.
- 3.18. Producția de piață cuprinde:
- (a) produsele vândute la prețuri semnificative din punct de vedere economic;
 - (b) produsele schimbate în natură;
 - (c) produsele utilizate pentru efectuarea de plăți în natură (incluzând remunerarea angajaților în natură și veniturile mixte în natură);
 - (d) produsele livrate de către o UAE locală altei unități aparținând aceleiași unități instituționale și destinate a fi utilizate ca resursă intermediară sau pentru consum final;
 - (e) produsele adăugate la stocurile de produse finite și producția neterminată destinate uneia sau mai multor utilizări precizate mai sus (incluzând creșterea naturală a animalelor și a plantelor, precum și construcțiile neterminate al căror cumpărător nu se cunoaște).

- 3.19. *Definiție:* prețurile semnificative din punct de vedere economic sunt prețuri care au un efect substanțial asupra cantităților de produse pe care producătorii sunt dispuși să le ofere și asupra cantităților de produse pe care cumpărătorii doresc să le cumpere. Astfel de prețuri survin în cazul în care se aplică următoarele două condiții:
- (a) producătorul are interesul să ajusteze oferta, fie cu scopul de a face un profit pe termen lung, fie cel puțin de a-și acoperi costurile de capital și alte costuri; precum și
 - (b) consumatorii au libertatea de a cumpăra sau de a nu cumpăra și fac această alegere pe baza prețurilor practicate.

Prețurile ne semnificative din punct de vedere economic sunt susceptibile de a fi practicate atunci când se urmărește creșterea unor venituri sau obținerea unor reduceri în cererea excesivă care ar putea să apară atunci când se furnizează servicii complet gratuit.

Prețul semnificativ din punct de vedere economic al unui produs este definit în relație cu unitatea instituțională și cu UAE locală care a realizat producția. De exemplu, totalitatea producției întreprinderilor neconstituite în societăți deținute de gospodăriile populației care este vândută altor unități instituționale este vândută la prețuri semnificative din punct de vedere economic, adică se consideră producție de piață. Pentru producția altor unități instituționale, capacitatea de a desfășura o activitate de piață la prețuri semnificative din punct de vedere economic va fi verificată îndeosebi prin intermediul unui criteriu cantitativ (criteriul 50 %), utilizând raportul vânzări/cost de producție. Pentru a fi un producător de piață, unitatea publică recuperează cel puțin 50 % din costuri prin vânzările sale de-a lungul unei perioade multianuale lungi.

- 3.20. *Definiție:* producția realizată pentru consumul final propriu constă în bunuri sau servicii reținute fie pentru consumul final propriu, fie pentru formarea de capital de către aceeași unitate instituțională.
- 3.21. Produsele reținute pentru consumul final propriu pot fi produse numai de sectorul gospodăriilor populației. Exemple de produse reținute pentru consumul final propriu includ:
- (a) produsele agricole reținute de către agricultori;
 - (b) serviciile de locuință prestate de proprietarii-ocupanți;
 - (c) serviciile casnice produse prin angajarea de personal remunerat.
- 3.22. Produsele utilizate în scopul formării de capital propriu pot fi produse de orice sector. Exemple de astfel de produse sunt:
- (a) mașinile-unelte produse de către întreprinderile de construcții mecanice;
 - (b) locuințele sau extinderile acestora construite de către gospodăriile populației;
 - (c) construcțiile pentru uz propriu, inclusiv cele destinate unei comunități realizate de către grupuri de gospodării;
 - (d) software pentru uz propriu;

- (e) cercetare și dezvoltare pentru nevoi proprii. Cheltuielile cu cercetarea și dezvoltarea se înregistrează ca formare de capital fix doar în situația în care s-a obținut un nivel suficient de mare de fiabilitate și comparabilitate a estimărilor pentru toate statele membre.

3.23. *Definiție:* producția non-piață este producția care este furnizată altor unități gratuit sau la prețuri nesemnificative din punct de vedere economic.

Producția non-piață (P.13) este subdivizată în două elemente: „Plăți pentru producția non-piață” (P.131), care constau în diferite onorarii și taxe și „altă producție de piață” (P.132), care este producția furnizată gratis.

Producția non-piață este realizată din următoarele motive:

- (a) ar putea fi tehnic imposibil să se determine persoanele să plătească pentru servicii colective deoarece consumul lor de astfel de servicii nu poate fi monitorizat și controlat. Producția de servicii colective este organizată de către unitățile administrației publice și finanțată din alte fonduri decât încasările din vânzări și anume din impozitare sau din alte venituri ale administrației publice;
- (b) unitățile administrațiilor publice și IFSLSGP pot, de asemenea, produce și furniza bunuri sau servicii către gospodării individuale ale populației contra cost, dar aleg să nu facă aceasta din motive de politică socială sau economică. Exemple sunt furnizarea de servicii de învățământ sau sănătate gratuit sau la prețuri nesemnificative din punct de vedere economic.

3.24. *Definiție:* producătorii de piață sunt UAE locale sau unități instituționale a căror producție este în cea mai mare parte producție de piață.

În cazul în care o UAE locală sau o unitate instituțională este un producător de piață, producția sa principală este prin definiție o producție de piață deoarece conceptul de producție de piață este definit după ce unității cu activitate economică locale și unității instituționale care au realizat producția respectivă le-a fost aplicată distincția între producția de piață, pentru consum final propriu și non-piață.

3.25. *Definiție:* producătorii pentru consumul final propriu sunt UAE locale sau unități instituționale a căror producție este în cea mai mare parte destinată consumului final propriu în cadrul aceleiași unități instituționale.

3.26. *Definiție:* producătorii non-piață sunt UAE locale sau unități instituționale a căror producție este în cea mai mare parte oferită gratuit sau la prețuri nesemnificative din punct de vedere economic.

Unități instituționale: distincția între piață, pentru consumul final propriu și non-piață

3.27. Pentru unitățile instituționale ca producători, distincția între piață, pentru consumul final propriu și non-piață este rezumată în tabelul 3.1. Clasificarea pe sectoare este și ea redată.

Tabelul 3.1 – Distincția între producătorii de piață, cei pentru consumul final propriu și cei non-piață din perspectiva unităților instituționale

Tip de unitate instituțională			Clasificare		
Privată sau publică?		Instituție fără scop lucrativ sau nu?	Producător de piață?	Tip de producător	Sector (sectoare)
1. Producători privați	1.1 Întreprinderi neconstituite în societăți deținute de gospodării populației (exclusiv întreprinderile cvasisocietăți deținute de gospodăriile populației)			1.1 = de piață sau pentru consumul final propriu	Gospodăriile populației
	1.2 Alți producători privați (inclusiv întreprinderile cvasisocietăți deținute de gospodăriile populației)	1.2.1 IFSL private	1.2.1.1 Da	1.2.1.1 = Piață	Societăți
			1.2.1.2 Nu	1.2.1.2 = Non-piață	IFSLSGP
		1.2.2 Alți producători privați care nu sunt IFSL		1.2.2 = Piață	Societăți
2. Producători publici			2.1 Da	2.1 = Piață	Societăți
			2.2 Nu	2.2 = Non-piață	Administrații publice

- 3.28. Tabelul 3.1 arată că, pentru a stabili dacă o unitate instituțională ar trebui clasificată ca producător de piață, producător pentru consumul final propriu sau producător non-piață, se efectuează secvențial câteva distincții. Prima distincție este între producătorii privați și cei publici. Un producător public este un producător care este controlat de administrațiile publice, deținerea controlului fiind definită la punctul 2.38.
- 3.29. Așa cum reiese din tabelul 3.1, producătorii privați se regăsesc în toate sectoarele cu excepția administrațiilor publice. Dimpotrivă, producătorii publici se regăsesc doar în sectorul societăților nefinanciare, în sectorul societăților financiare și în sectorul administrațiilor publice.
- 3.30. O categorie specifică de producători privați o reprezintă întreprinderile neconstituite în societăți deținute de gospodăriile populației. Ele sunt producători de piață sau producători pentru consumul final propriu. Ultima situație se întâlnește în cazul producției de servicii de locuință prestate de proprietarii-ocupanți și al producției de bunuri pentru uz propriu. Toate întreprinderile neconstituite în societăți deținute de gospodăriile populației sunt clasificate în sectorul gospodăriilor populației, cu excepția întreprinderilor cvasisocietăți deținute de gospodării ale populației. Ele sunt producători de piață și sunt clasificate în sectoarele societăți nefinanciare și societăți financiare.

- 3.31. Pentru alți producători privați, se face o distincție între instituțiile private fără scop lucrativ și alți producători privați.

Definiție: o instituție privată fără scop lucrativ (IFSL) este definită drept o entitate juridică sau socială care activează în scopul producerii de bunuri și servicii al căror statut nu le permite să fie o sursă de venit, de profit sau de orice alt câștig financiar pentru unitățile care le creează, le controlează sau le finanțează. În situația în care activitățile lor productive generează surplusuri, acestea nu pot fi însușite de alte unități instituționale.

O IFSL privată se clasifică în sectoarele societăți nefinanciare și societăți financiare dacă este un producător de piață.

O IFSL privată se clasifică în sectorul IFSLSGP dacă este un producător non-piață, cu excepția situației în care se află sub controlul administrației publice. În situația în care o IFSL privată este controlată de administrația publică, ea se clasifică în sectorul administrației publice.

Toți ceilalți producători privați care nu sunt IFSL sunt producători de piață. Ei sunt clasificați în sectoarele societăți nefinanciare și societăți financiare.

3.32. În procesul de distingere între producția de piață și cea non-piață și între producătorii de piață și cei non-piață se utilizează câteva criterii. Respectivul criterii piață/non-piață (a se vedea punctul 3.19 cu privire la definiția prețurilor semnificative din punct de vedere economic) urmăresc să evalueze existența circumstanțelor de piață și manifestarea de către producător a unui comportament de piață suficient de autentic. Potrivit criteriului cantitativ piață/non-piață, produsele vândute la prețuri semnificative din punct de vedere economic ar trebui să acopere prin vânzarea lor cel puțin majoritatea costurilor de producție.

3.33. În aplicarea acestui criteriu cantitativ piață/non-piață, vânzările și costurile de producție se definesc în modul următor:

- (a) vânzări înseamnă vânzările excluzând impozitele pe produse, dar incluzând toate plățile efectuate de către administrațiile publice sau de către instituțiile Uniunii către orice tip de producător din respectivul domeniu de activitate, adică toate plățile legate de volumul sau valoarea producției sunt incluse, în schimb plățile destinate acoperirii unui deficit global sau stingerii unor datorii sunt excluse.

Această definiție a vânzărilor corespunde celei a producției la prețuri de bază, cu excepția faptului că:

- (1) producția la prețuri de bază este definită doar după ce s-a decis dacă producția este de piață sau non-piață: vânzările servesc doar la evaluarea producției de piață; producția non-piață este evaluată pe baza costurilor;

- (2) plățile efectuate de către administrațiile publice pentru a acoperi un deficit global al societăților sau cvasisocietăților publice reprezintă o parte din alte subvenții pe produse, astfel cum sunt definite la punctul 4.35 litera (c). Ca urmare, producția de piață la prețuri de bază include plățile efectuate de administrațiile publice pentru acoperirea unui deficit global.
- (b) vânzările exclud alte surse de venit, cum ar fi câștigurile din deținere (deși acestea ar putea fi o parte normală și preconizabilă a veniturilor întreprinderii), ajutoare nerambursabile pentru investiții, alte transferuri de capital (de exemplu, stingerea datoriilor), precum și achiziționarea de participații;
- (c) în sensul acestui criteriu, costurile de producție sunt egale cu suma dintre consumul intermediar, remunerarea angajaților, consumul de capital fix, alte impozite pe producție plus costurile de capital. Alte subvenții pentru producție nu sunt deduse. Pentru a asigura coerența conceptelor de vânzare și costuri de producție atunci când se aplică criteriul cantitativ piață/non-piață, costurile de producție exclud toate costurile angajate pentru formarea de capital pentru uz propriu. Din motive de simplitate, costurile de capital pot, în general, să fie approximate de plățile nete aferente dobânzii efective. Cu toate acestea, pentru producătorii de servicii financiare, se ia considerare dobânda percepută, adică se efectuează o corecție pentru serviciile de intermediere financiară indirect măsurate SIFIM.

Criteriul cantitativ piață/non-piață se aplică prin luarea în considerare a unui interval de câțiva ani. Variațiile mici de volum ale vânzărilor de la un an la altul nu necesită o reclasificare a unităților instituționale (și a UAE locale ale lor și a producției).

3.34. Vânzările pot cuprinde mai multe elemente. De exemplu, în cazul serviciilor de asistență medicală furnizate de către un spital, vânzările pot fi reprezentate de:

- (a) achizițiile efectuate de angajatori care se înregistrează ca venit în natură plătit angajaților lor și cheltuiala pentru consum final de către angajații respectivi;
- (b) achizițiile efectuate de către societățile private de asigurări;
- (c) achizițiile efectuate de administrațiile de securitate socială și de administrațiile publice, care se clasifică drept prestații sociale în natură;
- (d) achizițiile efectuate de gospodăriile populației fără restituire (cheltuiala pentru consum final).

Doar alte subvenții pentru producție și donațiile (de exemplu, de la instituțiile de caritate) primite nu sunt tratate ca vânzări.

În mod similar, ca exemplu ilustrativ, vânzarea de servicii de transport de către o întreprindere poate reprezenta consum intermediar al producătorilor, venit în natură furnizat de angajatori, prestații sociale în natură furnizate de administrația publică și achiziții efectuate de gospodăriile populației fără restituire.

- 3.35. Instituțiile private fără scop lucrativ care deserveșc întreprinderile sunt un caz special. De regulă, ele sunt finanțate din cotizații sau abonamente ale grupului de întreprinderi în cauză. Abonamentele nu sunt tratate ca transferuri, ci ca plăți pentru servicii prestate, adică drept vânzări. Prin urmare, aceste IFSL sunt producători de piață și sunt clasificate în sectoarele societăți nefinanciare și societăți financiare.
- 3.36. În aplicarea criteriului de comparare a vânzărilor și a costurilor de producție ale IFSL private sau publice, includerea în vânzări a tuturor plăților legate de volumul producției poate să conducă la erori în câteva cazuri specifice. Acest lucru se poate întâmpla, de exemplu, în cazul finanțării școlilor private și publice. Plățile efectuate de administrațiile publice pot fi corelate cu numărul de elevi, dar pot face obiectul unor negocieri cu administrația publică. Într-un astfel de caz, plățile respective nu se înregistrează ca vânzări, cu toate că ele au o legătură explicită cu un indicator al volumului producției, adică cu numărul de elevi. Aceasta implică faptul că o școală, finanțată în principal prin astfel de plăți, este un producător non-piață.
- 3.37. Producătorii publici pot fi producători de piață sau producători non-piață. Producătorii de piață sunt clasificați în sectoarele societăților nefinanciare și financiare. Dacă unitatea instituțională este un producător non-piață, ea este clasificată în sectorul administrației publice.
- 3.38. UAE locale acționând în calitate de producători de piață și de producători pentru consum final propriu nu pot realiza producție non-piață. Prin urmare, producția lor se poate înregistra doar ca producție de piață sau producție pentru consumul final propriu și se evaluează corespunzător (a se vedea punctele 3.42-3.53).

- 3.39. UAE locale, în calitate de producători non-piață, pot realiza ca producție secundară producție de piață și producție pentru consumul final propriu. Aceasta din urmă constă în formarea de capital pentru uz propriu. Existența unei producții de piață ar trebui, în principiu, să fie determinată prin aplicarea criteriilor calitative și cantitative piață/non-piață produselor individuale. Astfel de producție de piață secundară realizată de către producători non-piață ar putea fi prezentă, de exemplu, în situația în care spitalele publice practică prețuri semnificative din punct de vedere economic pentru unele dintre serviciile pe care le oferă.
- 3.40. Alte exemple sunt vânzarea reproducerilor de artă de către muzee publice și vânzarea de servicii de previziuni meteorologice de către institute meteorologice.
- 3.41. Producătorii non-piață pot avea venituri și din vânzarea producției lor non-piață la prețuri nesemnificative din punct de vedere economic, de exemplu veniturile unui muzeu obținute din vânzarea билетelor de intrare. Aceste venituri provin din producție non-piață. Cu toate acestea, în cazul în care ambele tipuri de venituri (cele obținute din biletele de intrare și cele obținute din vânzarea de postere și cărți poștale) sunt dificil de distins, ele pot fi toate tratate fie ca venituri din producție de piață, fie ca venituri din producție non-piață. Alegerea între aceste două alternative de înregistrare ar trebui să depindă de presupusa importanță relativă a ambelor tipuri de venit (din bilete versus cele din vânzarea de postere și cărți poștale).

Momentul înregistrării și evaluării producției

- 3.42. Producția se înregistrează și se evaluează în momentul în care este generată în procesul de producție.
- 3.43. Întreaga producție se evaluează la prețuri de bază, dar există convenții specifice pentru:
- (a) evaluarea producției non-piață;
 - (b) evaluarea producției totale a unui producător non-piață (UAE locală);
 - (c) evaluarea producției totale a unei unități instituționale a cărei UAE locală este un producător non-piață.
- 3.44. *Definiție:* prețul de bază este prețul de primit de către producători de la cumpărător pentru o unitate de produs sau serviciu realizată, calculat ca producția minus orice impozit (adică impozitele pe produse) de plătit pentru unitatea respectivă ca urmare a producerii sau vânzării sale, plus orice subvenție (adică subvențiile pentru produse) de primit pentru unitatea respectivă ca urmare a producerii sau vânzării sale. El exclude costurile de transport facturate separat de către producător. De asemenea, sunt excluse și câștigurile și pierderile din deținere aferente activelor financiare și nefinanciare.

- 3.45. Producția pentru consumul final propriu (P.12) se evaluează la prețurile de bază ale unor produse similare vândute pe piață. Acesta generează excedent net din exploatare sau venit mixt rezultat dintr-o astfel de producție. Un exemplu este reprezentat de serviciile de locuință prestate de proprietarii-ocupanți care generează excedent net din exploatare. Dacă prețurile de bază ale unor produse similare nu sunt disponibile, producția pentru consumul final propriu ar trebui evaluată în funcție de costurile de producție plus un adaos (exceptând producătorii non-piață) corespunzând excedentului net din exploatare sau venitului mixt.
- 3.46. Adăunările la producția neterminată se evaluează în funcție de prețul de bază actual al produsului finit.
- 3.47. Pentru a estima în avans valoarea producției tratată ca producție neterminată, valoarea se bazează pe costurile actuale angajate plus un adaos (exceptând producătorii non-piață) corespunzând excedentului net din exploatare estimat sau venitului mixt estimat. Estimările provizorii sunt în continuare înlocuite cu cele obținute prin distribuirea valorii actuale (în momentul în care este cunoscută) a produselor finite de-a lungul perioadei de producție.

Valoarea producției de produse finite este suma valorilor corespunzătoare:

- (a) produselor finite vândute sau schimbate în natură;
- (b) intrărilor în stoc ale produselor finite, minus ieșirile;
- (c) produselor finite pentru consumul final propriu.

- 3.48. Pentru construcțiile și structurile achiziționate în stare nefinalizată, se estimează o valoare pe baza costurilor suportate până la data achiziționării, incluzând un adaos corespunzător excedentului din exploatare sau venitului mixt. Acest adaos rezultă din faptul că valoarea poate fi estimată pe baza prețurilor unor clădiri sau structuri similare. Valorile plăților eșalonate pot fi utilizate pentru a aproxima valorile formării brute de capital fix efectuate de către cumpărător în fiecare etapă, presupunând că nu există plăți în avans sau ariate.

În situația în care construirea pentru uz propriu a unei structuri nu este finalizată într-o singură perioadă contabilă, valoarea producției este estimată prin metoda următoare. Se calculează raportul dintre costurile angajate în perioada actuală și costurile totale pentru întreaga perioadă de construire. Se aplică acest raport producției totale estimate la prețuri de bază actuale. Dacă nu este posibil să se estimeze valoarea structurii finalizate la prețul de bază actual, ea se evaluează însumând costurile ei totale de producție cu un adaos (exceptând producătorii non-piață) corespunzând excedentului net din exploatare sau venitului mixt. Dacă forța de muncă este gratuită total sau parțial, ca de exemplu în cazul construcțiilor în folosul comunității realizate de gospodăriile populației, în costurile totale de producție estimate se include o estimare a costurilor cu forța de muncă în caz că aceasta ar fi plătită, utilizând valori ale remunerațiilor corespunzătoare unor cheltuieli cu forța de muncă similare.

- 3.49. Producția totală a unui producător non-piață (UAE locală) se evaluează pe baza costurilor de producție totale, adică însumând:

- (a) consumul intermediar (P.2);
- (b) remunerarea angajaților (D.1);

(c) consumul de capital fix (P.51c);

(d) alte impozite pe producție (D.29) minus alte subvenții pentru producție (D.39).

Plățile în contul dobânzilor (excluzând SIFIM) nu sunt incluse drept costuri cu producția non-piață. Costurile cu producția non-piață nu includ o imputare nici pentru randamentul net al capitalului, nici pentru valoarea chiriei obținută din clădirile nerezidențiale deținute și utilizate în cadrul producției non-piață.

3.50. Producția totală a unei unități instituționale este suma producțiilor totale ale propriilor UAE locale constituente. Acest calcul se aplică și unităților instituționale care sunt producători non-piață.

3.51. În absența unei producții de piață secundare realizată de producători non-piață, producția non-piață este evaluată în funcție de costurile de producție. În cazul existenței unei producții de piață secundare realizată de producători non-piață, producția non-piață este evaluată ca element rezidual, adică drept diferența dintre costurile totale de producție și veniturile lor din producția de piață.

- 3.52. Producția de piață realizată de producătorii non-piață este evaluată la prețuri de bază. Producția totală a unei UAE locale care realizează producție de piață, non-piață și pentru consumul final propriu este evaluată însumând costurile de producție. Valoarea producției lor de piață este dată de încasările lor din vânzarea produselor de piață, valoarea producției lor non-piață fiind obținută în mod rezidual, ca diferența dintre valoarea producției sale totale și suma dintre producția sa de piață și producția sa pentru consumul final propriu. Încasările obținute din vânzarea bunurilor și serviciilor non-piață la prețuri nesemnificative din punct de vedere economic nu se regăsesc în aceste calcule – ele fac parte din valoarea producției non-piață.
- 3.53. Urmează, în ordinea secțiunilor CPA, o listă de excepții și clarificări referitoare la momentul înregistrării și la evaluarea producției.

Produse ale agriculturii, silviculturii și pescuitului (secțiunea A)

- 3.54. Producția de produse din agricultură se înregistrează ca și cum s-ar desfășura continuu în întreaga perioadă de producție (și nu doar în perioada culesului recoltelor sau sacrificării animalelor).

Culturile în creștere, masa lemnoasă pe picior și efectivele de pești sau animalele crescute pentru consum alimentar sunt tratate ca stocuri ale producției neterminate în cursul procesului și transformate în stocuri de produse finite la momentul finalizării procesului.

Producția exclude orice modificări ale resurselor biologice necultivate, de exemplu creșterea animalelor, a păsărilor, a peștilor necaptivi sau creșterea necultivată a pădurilor.

Produse fabricate (Secțiunea C); Lucrări de construcție (Secțiunea F).

- 3.55. În cazul construirii unei clădiri sau a altei structuri a cărei construcție se desfășoară în mai multe perioade contabile, producția realizată în fiecare perioadă este tratată ca fiind vândută cumpărătorului la sfârșitul perioadei, adică înregistrată ca formare de capital fix de către cumpărător și nu ca producție neterminată în industria construcțiilor. Producția este tratată ca fiind vândută cumpărătorului în mod eșalonat. Atunci când contractul prevede plăți eșalonate, valoarea producției poate fi aproximată cu ajutorul valorii plăților eșalonate efectuate în fiecare perioadă. În situația în care nu există certitudine cu privire la ultimul cumpărător, producția incompletă realizată în fiecare perioadă este înregistrată ca producție neterminată.

Servicii de comerț cu ridicata și cu amănuntul; servicii de reparații a autovehiculelor și a motocicletelor (Secțiunea G).

- 3.56. Producția serviciilor de comerț cu ridicata și cu amănuntul este măsurată prin adaosul comercial practicat în cazul bunurilor cumpărate pentru a fi revândute.

Definiție: adaosul comercial este diferența dintre prețul de vânzare efectiv sau imputat practicat pentru un bun cumpărat pentru a fi revândut și prețul care ar trebui să fie plătit de către distribuitor pentru a înlocui bunul în momentul în care este vândut sau cedat într-un alt mod.

Adaosurile comerciale practicate pentru unele bunuri pot fi negative dacă prețurile lor de vânzare sunt reduse. Adaosurile comerciale sunt negative în cazul bunurilor care nu sunt vândute, ci sunt rebutate sau furate. Adaosurile comerciale ale bunurilor acordate angajaților drept remunerație în natură sau retrase în vederea consumului final de către proprietari sunt egale cu zero.

Câștigurile și pierderile din deținere nu sunt incluse în adaosul comercial.

Producția unui vânzător cu ridicata sau cu amănuntul este dată de următoarea formulă:

valoarea producției =

valoarea vânzărilor

plus valoarea bunurilor cumpărate pentru revânzare și utilizate drept consum intermediar, remunerație a angajaților în natură sau venit mixt în natură

minus valoarea bunurilor cumpărate pentru revânzare

plus valoarea adăugărilor la stocurile de bunuri pentru revânzare

minus valoarea bunurilor retrase din stocurile de bunuri pentru revânzare

minus valoarea pierderilor recurente din cauza ratelor normale de rebutare, furt sau pagube accidentale.

Transport și depozitare (Secțiunea H)

- 3.57. Producția serviciilor de transport este măsurată prin valoarea sumelor de primit pentru transportul de bunuri sau persoane. Transportul pentru uz propriu în cadrul unei UAE locale este considerat activitate auxiliară care nu este identificată sau înregistrată separat.
- 3.58. Producția aferentă serviciilor de depozitare se măsoară ca valoarea unui adaos la producția neterminată. Creșterile prețurilor bunurilor aflate în stocuri nu ar trebui considerate ca producție neterminată și ca producție, ci tratate drept câștiguri din deținere. Dacă creșterea valorii reflectă o creștere a prețului fără vreo modificare a calității, în acest caz nu există producție suplimentară în perioada respectivă în plus față de costurile de depozitare sau de cumpărarea explicită pentru un serviciu de depozitare. Cu toate acestea, în trei cazuri creșterea valorii este considerată producție:
- (a) calitatea bunului se poate îmbunătăți în timp, de exemplu în cazul vinului; doar în cazurile în care maturarea este parte a procesului normal de producție, îmbunătățirea calității produsului este considerată ca fiind producție;
 - (b) factorii sezonieri care afectează oferta sau cererea pentru un anumit bun care determină variații regulate, previzibile ale prețului în cursul anului, deși calitățile sale fizice pot să nu se fi modificat;
 - (c) procesul de producție este suficient de lung pentru ca factorii de reducere să se aplice muncii desfășurate cu mult timp înainte de livrare.

3.59. Cele mai multe modificări ale prețurilor bunurilor aflate în stocuri nu sunt adiționări la producția neterminată. Pentru a estima creșterea valorii bunurilor depozitate în condiții de cost mai mari decât cele de depozitare, se poate face uz de creșterea preconizată a valorii peste rata generală a inflației pentru o perioadă predeterminată. Orice câștig care survine în afara perioadei predeterminate continuă să fie înregistrat drept câștig sau pierdere din deținere.

Serviciile de depozitare nu includ vreo modificare a prețului cauzată de deținerea de active financiare, obiecte de valoare sau alte active nefinanciare, precum terenul și clădirile.

3.60. Producția serviciilor agențiilor de turism este măsurată în funcție de valoarea plăților pentru serviciile prestate de agenții (onorarii sau comisioane) și nu de sumele totale plătite de călători agenției de turism, incluzând cheltuielile de transport efectuate de terți.

3.61. Producția serviciilor prestate de operatorii de turism este măsurată prin sumele totale plătite de către călători operatorilor de turism.

3.62. Serviciile agențiilor de turism și cele ale operatorilor de turism se deosebesc prin faptul că serviciile agențiilor de turism se reduc la intermediere în beneficiul clientului, în timp ce serviciile operatorilor de turism creează un nou produs denumit circuit, care are diverse componente reprezentate de călătorie, cazare și divertisment.

Servicii hoteliere și de alimentație (Secțiunea I)

- 3.63. Valoarea producției serviciilor furnizate de hoteluri, restaurante și cafenele include valoarea alimentelor, băuturilor etc. consumate.

Servicii financiare și de asigurări (Secțiunea K): producția băncii centrale

Banca centrală prestează următoarele servicii:

- (a) servicii de politică monetară;
- (b) servicii de intermediere financiară;
- (c) servicii de supraveghere a societăților financiare.

Producția băncii centrale se măsoară ca sumă a costurilor sale.

Servicii financiare și de asigurări (Secțiunea K): servicii financiare în general

Serviciile financiare constau în următoarele servicii:

- (a) intermediere financiară (incluzând servicii de asigurări și de pensii);
- (b) servicii ale auxiliarilor financiari; precum și
- (c) alte servicii financiare.

- 3.64. Intermedierea financiară înseamnă administrarea riscului financiar și transformarea lichidităților. Societățile angajate în aceste activități obțin fonduri, de exemplu, prin acceptarea de depozite și emiterea de bilete, obligațiuni și alte titluri de valoare. Societățile utilizează aceste fonduri, precum și fondurile proprii, pentru a achiziționa active financiare prin acordarea de împrumuturi altor entități și prin cumpărarea de bilete, obligațiuni și alte titluri de valoare. Intermedierea financiară include serviciile de asigurări și de pensii.
- 3.65. Activitățile financiare auxiliare facilitează administrarea riscului financiar și transformarea lichidităților. Auxiliarii financiari acționează în numele altor unități și nu se expun riscurilor prin angajarea de datorii sau prin achiziționarea de active financiare ca parte a unui serviciu intermediar.
- 3.66. Alte servicii financiare includ serviciile de monitorizare cum ar fi monitorizarea piețelor de acțiuni și obligațiuni, servicii de securitate cum ar fi păzirea bijuteriilor scumpe și a documentelor importante, precum și servicii comerciale cum ar fi intermedierea tranzacționării de valute și de titluri de valoare.
- 3.67. Serviciile financiare sunt realizate aproape exclusiv de către instituțiile financiare deoarece acestea sunt supravegheate foarte strict. De exemplu, dacă un vânzător cu amănuntul dorește să ofere facilități de creditare clienților săi, acestea sunt, de obicei, oferite de către o societate financiară care este o filială a acestuia sau de către o altă instituție financiară specializată.

- 3.68. Serviciile financiare pot fi plătite direct sau indirect. Unele operațiuni cu active financiare pot implica atât taxe directe, cât și indirecte. Serviciile financiare sunt realizate și plătite în patru moduri principale:
- (a) serviciile financiare realizate cu plată directă;
 - (b) servicii financiare plătite prin perceperea de dobânzi;
 - (c) servicii financiare de achiziționare și înstrăinare a unor active și pasive financiare pe piețele financiare;
 - (d) serviciile financiare realizate în cadrul sistemelor de asigurări și de pensii, în cazul în care activitatea este finanțată prin perceperea de cotizații de asigurare și din venitul realizat din economii.

Serviciile financiare realizate cu plată directă

- 3.69. Aceste servicii financiare sunt realizate în schimbul unor taxe explicite, acoperind o gamă largă de servicii care pot fi realizate de către diferite tipuri de instituții financiare. Următorul exemplu ilustrează natura serviciilor pentru care se percep taxe în mod direct:
- (a) băncile percep taxe de la gospodării pentru a media un credit ipotecar, pentru a administra un portofoliu de investiții și pentru a administra o proprietate imobiliară;
 - (b) instituțiile specializate percep taxe de la societățile nefinanciare pentru a organiza o preluare sau pentru a administra o restructurare a unui grup de societăți;

- (c) societățile care oferă carduri de credit percep taxe de la unități care acceptă carduri de credit, de obicei un procent din fiecare vânzare;
- (d) un deținător de card plătește un onorariu explicit, de obicei anual, pentru deținerea cardului.

Servicii financiare plătite prin perceperea de dobânzi

- 3.70. De exemplu, în intermedierea financiară, o instituție financiară, de exemplu o bancă, acceptă depozite din partea unor unități care doresc să obțină dobânzi aferente unor fonduri pentru care unitatea nu prevede o utilizare imediată și pe care le oferă ca împrumut altor unități ale căror fonduri sunt insuficiente pentru a le satisface necesitățile. Astfel, banca pune la dispoziție un mecanism prin care prima entitate oferă un împrumut celei de-a doua. Fiecare dintre cele două părți plătește un onorariu băncii pentru serviciul prestat: unitatea care oferă fonduri ca împrumut plătește prin faptul că acceptă o rată a dobânzii mai mică decât rata „de referință” a dobânzii, în timp ce unitatea care ia fondurile cu împrumut plătește prin faptul că acceptă o rată a dobânzii mai mare decât rata „de referință” a dobânzii. Diferența dintre rata dobânzii plătită băncilor de către debitori și rata dobânzii efectiv plătită depunătorilor este o taxă pentru SIFIM.
- 3.71. Se întâmplă rar ca valoarea fondurilor oferite cu titlu de împrumut de către o instituție financiară să reprezinte exact valoarea fondurilor depuse la aceasta. O parte a sumelor bănești ar putea fi depuse, dar nu încă oferite cu titlu de împrumut. Unele fonduri oferite cu titlu de împrumut ar putea fi finanțate din fondurile proprii ale băncii și nu din fonduri dobândite cu titlu de împrumut. Indiferent de sursele de finanțare, se realizează un serviciu pentru acordarea de împrumuturi și acceptarea de depozite. SIFIM sunt imputate pentru toate împrumuturile și depozitele. Aceste taxe indirecte se aplică numai fondurilor acordate ca împrumut și depozitelor acceptate de instituțiile financiare.

3.72. Rata de referință se situează între rata practică de bancă pentru depozite și cea practică pentru fondurile acordate ca împrumut. Ea nu corespunde unei medii aritmetice a ratelor practicate pentru depozite și a celor practicate pentru fondurile acordate ca împrumut. Rata predominantă aferentă fondurilor acordate și luate ca împrumut este o alegere adecvată. Totuși, sunt necesare rate de referință diferite pentru fiecare valută în care sunt exprimate fondurile luate ca împrumut și depozitele, în special când este implicată o instituție financiară nerezidentă.

SIFIM sunt descrise în detaliu în capitolul 14.

Servicii financiare de achiziționare și reglementare a unor active și pasive financiare de pe piețele financiare

3.73. În situația în care o instituție financiară oferă spre vânzare un titlu de valoare (de exemplu un bilet sau o obligațiune), se percepe o plată pentru un serviciu. Prețul de cumpărare (prețul cerut) este egal cu valoarea de piață estimată a titlului de valoare plus o marjă. O altă taxă este percepută în situația în care un titlu de valoare este vândut, prețul oferit vânzătorului (prețul oferit) fiind egal cu valoarea de piață minus o marjă. Marjele dintre prețurile de cumpărare și de vânzare se aplică și participațiilor, acțiunile fondurilor de investiții și valutelor străine. Aceste marje sunt aferente prestării de servicii financiare.

Servicii financiare realizate în cadrul sistemelor de asigurări și de pensii, în cazul în care activitatea este finanțată prin perceperea de cotizații de asigurare și din venitul realizat din economii

3.74. Următoarele servicii financiare se încadrează în această categorie. Fiecare dintre ele determină o redistribuire a fondurilor.

- (a) Asigurări generale. În temeiul unei polițe de asigurări generale, societatea de asigurări acceptă o primă de la un client, pe care o păstrează până se plătește o daună sau până când perioada de asigurare expiră. Societatea de asigurări investește prima, iar venitul din proprietate rezultat reprezintă o sursă suplimentară de fonduri. Venitul din proprietate reprezintă venitul la care clientul a renunțat și este tratat ca un supliment implicit la prima efectivă. Societatea de asigurări stabilește valoarea primelor efective astfel încât suma primelor plus câștigul din venituri din proprietate aferente acestora minus plățile preconizate cu titlu de daune să permită existența unei marje pe care societatea de asigurări o va reține drept producția societății de asigurări.

Producția aferentă asigurărilor generale se calculează astfel:

Încasările totale din prime

plus prime suplimentare implicite (egale cu câștigul din veniturile din proprietate aferent provizioanelor tehnice)

minus despăgubirile produse ajustate.

Societatea de asigurări are la dispoziție rezerve constând din primele neîncasate (primele efective aferente perioadei contabile următoare) și daunele exigibile. Daunele exigibile reprezintă daunele care nu au fost încă raportate, au fost raportate dar nu au fost încă soluționate sau au fost raportate și soluționate dar nu au fost încă plătite. Aceste rezerve sunt denumite provizioane tehnice și sunt utilizate pentru a genera venituri din investiții. Câștigurile și pierderile din deținere nu reprezintă venit din investirea provizioanelor tehnice de asigurare. Acestea pot fi investite în activități secundare ale societății de asigurări, de exemplu în închirierea de locuințe sau birouri. Excedentul net din exploatare provenind din aceste activități secundare constituie un venit din investirea provizioanelor tehnice de asigurare.

Nivelul adecvat de daune utilizat în calcularea producției este denumit „daune ajustate”, acestea putând fi determinate în două moduri. Metoda estimării estimează nivelul de daune ajustate cu ajutorul unui model bazat pe istoricul daunelor de plătit de către societate. A doua metodă utilizează informații contabile: daunele ajustate sunt derivate *ex post* ca daune efective produse plus modificarea provizioanelor de egalizare, adică fondurile constituite pentru a onora daune neașteptat de mari. În cazul în care provizioanele de egalizare sunt insuficiente pentru a aduce despăgubirile ajustate la un nivel normal se adaugă cotizații din fonduri proprii la măsurarea despăgubirilor ajustate. O trăsătură majoră a ambelor metode este aceea că daunele neașteptat de mari nu conduc la estimări volatile și negative ale producției.

Modificările provizioanelor tehnice și ale provizioanelor de egalizare ca răspuns la modificările reglementărilor financiare sunt înregistrate ca alte modificări de volum ale activelor; ele sunt irelevante pentru calcularea producției. Dacă din cauza lipsei informațiilor nu se poate aplica niciuna dintre cele două metode de estimare a daunelor ajustate, poate fi necesar ca producția să fie estimată prin însumarea costurilor, incluzând o ajustare în funcție de profiturile normale.

În cazul serviciilor de asigurări prestate în vederea obținerii unui profit, modificarea provizioanelor se deduce pentru a se obține valoarea producției.

- (b) O poliță de asigurări de viață reprezintă un tip de sistem de realizare de economii. Timp de câțiva ani, deținătorul poliței plătește prime societății de asigurări în schimbul promisiunii obținerii unor beneficii la un moment dat în viitor. Aceste beneficii pot fi exprimate în termenii unei formule care să țină cont de primele plătite sau poate fi dependentă de nivelul succesului societății de asigurări în investirea fondurilor. Metoda de calculare a producției în cazul asigurărilor de viață urmează aceleași principii generale cu cele din cazul asigurărilor generale. Totuși, din cauza intervalelor de timp scurs între momentul încasării primelor și cel al plății beneficiilor, trebuie efectuate ajustări speciale pentru provizioanele tehnice. Producția aferentă asigurărilor de viață se calculează ca:

prime încasate,

plus prime suplimentare, *minus* beneficiile datorate,

minus creșterile (plus scăderile) provizioanelor tehnice ale asigurărilor de viață.

Primele sunt definite exact în același mod pentru asigurările de viață și pentru asigurările generale. Primele suplimentare au însemnătate mai mare pentru asigurările de viață decât pentru asigurările generale. Beneficiile sunt înregistrate pe măsură ce sunt acordate sau plătite. În cazul asigurărilor de viață nu este nevoie să se obțină o estimare ajustată a beneficiilor deoarece volatilitatea neașteptată a plăților aferente unei polițe de viață nu este aceeași. Provizioanele tehnice aferente asigurărilor de viață cresc în fiecare an din cauza noilor prime plătite și a noilor venituri din investiții alocate deținătorilor de polițe (dar neretrase de aceștia) și scad din cauza beneficiilor plătite. Astfel, este posibil să se exprime nivelul producției aferente asigurărilor de viață ca diferența dintre venitul total din investiții câștigat din provizioanele tehnice aferente asigurărilor de viață și partea din aceste investiții alocate efectiv titularilor de polițe și adăugată la provizioanele tehnice de asigurare.

În situația în care această metodă nu este fezabilă din motive legate de date sau ea nu oferă rezultate semnificative, producția aferentă asigurărilor de viață se calculează însumând costurile de producție la care se adaugă o ajustare pentru a se ține cont de „profitul normal”.

- (c) Producția aferentă reasigurărilor se determină exact în același mod ca și cea aferentă asigurărilor generale, indiferent dacă se reasigură polițele de asigurări de viață sau cele de asigurări generale.
- (d) Producția aferentă unui sistem de asigurări sociale depinde de modul în care organizat. Exemple cu privire la modul în care acestea sunt organizate sunt următoarele:
1. sistemele de securitate socială sunt sisteme de asigurări sociale care vizează comunitatea în ansamblu și care sunt impuse și controlate de administrația publică. Scopul lor este de a oferi beneficii cetățenilor pentru a răspunde nevoilor determinate de vârsta avansată, invaliditate sau deces, boală, accidente de muncă, șomaj, familie și asistență medicală etc. Dacă se deosebesc unități distincte, producția lor este determinată în același mod ca și pentru întreaga producție non-piață, adică drept sumă a costurilor. Dacă nu se deosebesc unități distincte, producția securității sociale este inclusă în producția nivelului de administrație publică în care operează;
 2. în cazul în care un angajator operează propriul său sistem de asigurări sociale, valoarea producției este determinată de suma costurilor, incluzând o estimare a randamentului oricărui capital fix utilizat în operarea sistemului. Valoarea producției este măsurată în același mod în cazul în care angajatorul stabilește un fond de pensii separat pentru a administra sistemul;
 3. în cazul în care un angajator utilizează o societate de asigurări pentru a administra sistemul în beneficiul său, valoarea producției este reprezentată de onorariul practicat de societatea de asigurări;

4. în cazul unui sistem utilizat de angajatori multipli, valoarea producției este măsurată ca în cazul polițelor de asigurare de viață: venitul din investiții încasat de sisteme minus suma adăugată provizioanelor.
- (e) Măsurarea producției schemelor de garantare standard a împrumuturilor depinde de tipul de producător implicat. Dacă o schemă de garantare standard a împrumuturilor operează ca producător de piață, valoarea producției este calculată în același mod ca și în cazul asigurărilor generale. Dacă schema operează ca producător non-piață, valoarea producției este calculată însumând costurile.

Servicii imobiliare (Secțiunea L)

- 3.75. Producția de servicii de locuință prestate de proprietarii-ocupanți este evaluată în funcție de valoarea estimată a chiriei pe care ar plăti-o un locatar pentru respectiva locuință, ținând cont de factori precum localizarea, vecinătatea față de utilități etc., precum și de dimensiunea și calitatea locuinței. Pentru garajele situate separat de locuință, care sunt utilizate de către proprietarii lor pentru consumul final în asociere cu utilizarea locuinței, se efectuează o imputare similară. Valoarea chiriei pentru locuințele ocupate de proprietari situate în străinătate, de exemplu case de vacanță, nu se înregistrează ca parte a producției interne, ci ca importuri de servicii, excedentul net din exploatare corespunzător fiind înregistrat ca venit primar obținut din restul lumii. În cazul locuințelor ocupate de proprietari deținute de nerezidenți se efectuează înregistrări similare. În cazul locuințelor cu drept de utilizare pe perioadă limitată, se înregistrează un procent din plata pentru serviciul respectiv.

- 3.76. Pentru a estima valoarea serviciilor de locuință prestate de proprietarii-ocupanți se utilizează metoda stratificării. Stocul de locuințe este stratificat în funcție de localizare, natura locuinței sau alți factori care afectează închirierea. Informațiile despre chiriile efective plătite pentru locuințele închiriate se utilizează pentru a obține o estimare a valorii chiriei pentru stocul total de locuințe. Chiria efectivă medie per strat este aplicată tuturor locuințelor din respectivul strat. Dacă informațiile privind chiriile provin din studii prin sondaj, extrapolarea la stocul total de chirii este în relație atât cu o parte a locuințelor închiriate, cât și cu totalul locuințelor ocupate de proprietari. Procedura detaliată utilizată pentru a determina chiria per strat este efectuată pentru un an de bază și apoi este extrapolată la perioade următoare.
- 3.77. Chiria de aplicat locuințelor ocupate de proprietari în metoda stratificării este definită ca valoarea de piață a chiriei datorate pentru dreptul de utilizare a unei locuințe nemobilate. Chiriile pentru locuințele nemobilate corespunzătoare tuturor contractelor de pe piața privată sunt utilizate pentru a determina chiriile imputate. Chiriile practicate pe piața privată care au nivel mic din cauza reglementărilor administrației publice sunt incluse. Dacă sursa de informații este locatarul, chiria constatată este corectată prin adăugarea oricărei ajustări specifice care este plătită direct locatorului. Dacă dimensiunea eșantionului pentru chiriile constatate astfel cum sunt definite mai sus nu este suficient de mare, chiriile constatate pentru locuințele mobilate pot fi utilizate în scop de imputare, cu condiția ca ele să fie ajustate în funcție de elementul mobilier. În mod excepțional, se pot utiliza și chiriile majorate pentru locuințele aflate în proprietate publică. Chiriile cu valoare mică corespunzătoare locuințelor închiriate rudelor sau angajaților nu se utilizează.

3.78. Metoda stratificării se utilizează pentru extrapolarea la toate locuințele închiriate. Media chiriei utilizată în imputarea descrisă mai sus poate să nu fie adecvată pentru unele segmente ale pieței chiriilor. De exemplu, chiriile reduse pentru locuințele mobilate sau chiriile majorate pentru locuințele aflate în proprietate publică nu sunt adecvate pentru respectivele locuințe închiriate efectiv. În acest caz sunt necesare straturi separate pentru locuințele mobilate sau sociale închiriate efectiv combinate cu valori adecvate ale chiriilor medii.

3.79. În absența unei piețe a chiriilor suficient de mare în care serviciile de cazare să fie caracteristice pentru locuințele ocupate de proprietar, pentru acestea se aplică metoda costului pentru utilizator.

Conform acestei metode, producția de servicii de locuință este suma dintre consumul intermediar, consumul de capital fix și alte taxe minus subvențiile pentru producție și excedentul net din exploatare (ENE).

ENE se măsoară prin aplicarea unei rate constante, anuale și reale a randamentului la valoarea netă a stocului de locuințe ocupate de proprietari la prețuri actuale (costuri de înlocuire).

3.80. Producția de servicii imobiliare aferentă clădirilor nerezidențiale este măsurată prin valoarea chiriilor datorate.

Servicii profesionale, științifice și tehnice (Secțiunea M); servicii administrative și de asistență (Secțiunea N)

- 3.81. Producția de servicii de leasing operațional, cum ar fi închirierea de utilaje și echipamente, este măsurată prin valoarea chiriilor plătite. Leasingul operațional este diferit de leasingul financiar: leasingul financiar reprezintă finanțarea achiziționării de active fixe prin realizarea unui împrumut de la locator la locatar. Plățile în cadrul leasingului financiar constau în rambursări ale principalului și plăți în contul dobânzilor, la care se adaugă o mică plată corespunzătoare serviciilor directe prestate (a se vedea capitolul 15: Contracte, contracte de leasing și licențe).
- 3.82. Cercetarea și dezvoltarea (C&D) este activitatea creativă efectuată în mod sistematic pentru a crește volumul de cunoștințe, precum și utilizarea acestui volum de cunoștințe pentru crearea sau dezvoltarea de produse noi, inclusiv versiuni sau calități îmbunătățite ale produselor existente sau crearea sau dezvoltarea de procese de producție noi sau mai eficiente. C&D care are o amploare semnificativă în raport cu activitatea principală este înregistrată ca activitate secundară a UAE locale. Acolo unde este posibil, UAE locale separate se diferențiază de C&D.
- 3.83. Producția aferentă serviciilor de C&D este măsurată în modul următor:
- (a) C&D efectuată de laboratoarele sau institutele de cercetare comerciale specializate este evaluată în funcție de veniturile din vânzări, contracte, comisioane, onorarii etc. în mod uzual;

- (b) producția aferentă C&D care este destinată a fi utilizată în cadrul aceleiași întreprinderi este evaluată pe baza prețurilor de bază estimate care ar fi plătite dacă activitatea de cercetare ar fi subcontractată. În absența unei piețe a subcontractării activităților de C&D similare, producția este evaluată ca suma costurilor de producție plus un adaos (exceptând producătorii non-piață) corespunzător ENE sau venitului mixt;
- (c) C&D efectuată de unități ale administrației publice, universități și institute de cercetare non-profit este evaluată ca suma costurilor de producție. Veniturile obținute din vânzarea de servicii de C&D efectuate de producători non-piață se înregistrează ca venituri rezultate din producția de piață secundară.

Cheltuielile cu C&D se disting de cele cu învățământul și formarea profesională.

Cheltuielile cu C&D nu includ costurile dezvoltării de software ca activitate principală sau secundară.

Serviciile de administrație publică și apărare; servicii obligatorii de asigurări sociale (Secțiunea O).

- 3.84. Serviciile de administrație publică, de apărare și cele obligatorii de securitate socială sunt realizate ca servicii non-piață și evaluate în consecință.

Servicii de învățământ (Secțiunea P); servicii de sănătate și asistență socială (Secțiunea Q)

- 3.85. Pentru serviciile de învățământ și sănătate se efectuează o distincție precisă între producătorii de piață și cei non-piață, precum și între producțiile lor de piață și non-piață. De exemplu, pentru unele tipuri de învățământ și de tratament medical, instituțiile administrației publice (sau alte instituții beneficiind de subvenții specifice) pot percepe taxe nominale, dar pentru alte tipuri de învățământ sau de tratamente medicale pot să practice tarife comerciale. Alt exemplu este situația în care același tip de serviciu (de exemplu, învățământul superior) este prestat pe de o parte, de administrația publică, iar pe de altă parte de institute care operează în condiții de piață.

Serviciile de învățământ și sănătate exclud activitățile de C&D; serviciile de sănătate exclud învățământul medical, de exemplu cel realizat de spitalele universitare.

Servicii artistice, de artă scenică și recreative (Secțiunea R); alte servicii (Secțiunea S)

- 3.86. Producția de cărți, înregistrări, filme, software, benzi magnetice, discuri etc. este un proces în două etape care se măsoară în consecință:
1. producția rezultată din realizarea de lucrări originale – un produs care încorporează proprietate intelectuală – este măsurată prin prețul plătit dacă acestea sunt vândute sau, dacă nu sunt vândute, prin prețul de bază plătit pentru lucrările originale similare, prin costurile de producție (incluzând un adaos corespunzător ENE) sau prin valoarea actualizată a încasărilor viitoare preconizate a se obține din utilizarea acestor lucrări în procesul de producție;

2. proprietarul acestui activ poate să-l utilizeze direct sau să producă copii în perioadele următoare. Dacă proprietarul a acordat licențe altor producători pentru a utiliza originalul în procesul de producție, onorariile, comisioanele, redevențele etc., primite de la deținătorii de licențe reprezintă producția aferentă acestor servicii. Cu toate acestea, vânzarea originalului reprezintă formare de capital fix negativă.

Gospodăriile private ca angajatori (Secțiunea T)

- 3.87. Producția de servicii casnice realizată prin angajarea de personal remunerat este evaluată prin valoarea remunerației angajaților respectivi; aceasta include orice remunerație în natură, cum ar fi alimentele sau cazarea.

CONSUMUL INTERMEDIAR (P.2)

- 3.88. *Definiție:* consumul intermediar este reprezentat de bunurile și serviciile utilizate ca resurse în cursul unui proces de producție, excluzând activele fixe al căror consum este înregistrat ca un consum de capital fix. Bunurile și serviciile respective sunt fie transformate, fie consumate în procesul de producție.

3.89. Consumul intermediar include următoarele cazuri:

- (a) bunurile și serviciile utilizate ca resurse în activități auxiliare. De exemplu, cumpărări și vânzări, marketing, contabilitate, prelucrarea datelor, transport, depozitare, întreținere, pază etc.). Nici o diferență nu este stabilită între aceste bunuri și servicii și acelea consumate în cadrul activităților principale (sau secundare) ale unei UTA locale;
- (b) bunurile și serviciile care sunt primite de la o altă UAE locală aparținând aceleiași unități instituționale;
- (c) închirierea de active fixe, de exemplu leasingul operațional de utilaje, automobile, software și lucrări originale din sfera divertismentului;
- (d) onorariile pentru contracte, contracte de leasing și licențe pe termen scurt înregistrate ca active neproduse; acestea exclud cumpărarea nerestricționată de astfel de active neproduse;
- (e) abonamentele, cotizațiile sau drepturile plătite asociațiilor profesionale fără scop lucrativ (a se vedea punctul 3.35);
- (f) bunurile și serviciile care nu sunt tratate ca formare brută de capital, cum sunt:
 - 1. uneltele ieftine utilizate pentru operațiuni frecvente cum ar fi ferăstraie, cazmale, cuțite, topoare, ciocane, șurubelnițe, chei și alte unelte manuale; mici dispozitive, cum ar fi calculatoare de buzunar. Toate cheltuielile pentru astfel de obiecte de folosință îndelungată se înregistrează drept consum intermediar;

2. lucrările regulate de întreținere și reparare a activelor fixe utilizate în procesul de producție;
 3. serviciile de pregătire profesională a personalului, de cercetare de piață și activități similare, cumpărate de la o agenție externă sau furnizate de către o UAE locală distinctă aparținând aceleiași unități instituționale;
 4. cheltuielile cu C&D vor fi tratate ca formare de capital fix atunci când s-a obținut un nivel suficient de mare de fiabilitate și comparabilitate a estimărilor de către statele membre;
- (g) cheltuielile efectuate de angajați, rambursate de angajator, pentru cumpărarea de obiecte necesare în procesul de producție, cum este cazul obligațiilor contractuale ale angajaților de a cumpăra pe cont propriu unelte sau echipament de protecție;
- (h) cheltuielile efectuate de către angajatori în beneficiul lor, cât și al angajaților acestora, deoarece sunt necesare în procesul de producție. Exemple:
1. rambursarea cheltuielilor efectuate de angajați pentru călătorie, izolare, mutare și divertisment în cursul exercitării atribuțiilor ce le revin;

2. cheltuieli pentru îmbunătățirea condițiilor de muncă.

În secțiunea privind remunerarea angajaților (D.1) este prezentată o listă de cheltuieli relevante (a se vedea punctul 4.07);

- (i) plățile pentru servicii de asigurare generală efectuate de UAE locale (a se vedea capitolul 16: Asigurări). Pentru a înregistra drept consum intermediar numai plata pentru serviciu, primele plătite sunt actualizate, adică daunele plătite și variația netă a rezervelor actuariale. Aceasta din urmă se alocă UAE locală ca proporție din primele plătite;
- (j) SIFIM cumpărate de producătorii rezidenți;
- (k) producția non-piață din producția băncii centrale se alocă în întregime consumului intermediar al altor intermediari financiari.

3.90. Consumul intermediar exclude:

- (a) bunurile și serviciile tratate ca formare brută de capital, cum ar fi:
 - 1. obiectele de valoare;
 - 2. prospecțiunile miniere;

3. îmbunătățirile majore care sunt aduse în plus față de cele necesare pentru a menține activele fixe în bune condiții de utilizare. Exemple sunt renovarea, reconstruirea sau extinderea;
 4. software-ul cumpărat fără restricții sau produs pe cont propriu;
 5. armele de uz militar și echipamentul necesar pentru livrarea lor;
- (b) cheltuielile tratate drept cumpărare de active neproduse. Exemple sunt contractele pe termen lung, contractele de leasing și licențele (a se vedea capitolul 15);
 - (c) cheltuielile efectuate de angajatori tratate ca retribuții și salarii în natură;
 - (d) utilizarea de către unitățile de producători de piață sau pentru consum propriu de servicii colective furnizate de către unitățile administrației publice (tratate drept cheltuială pentru consum colectiv efectuată de administrațiile publice);
 - (e) bunurile și serviciile produse și consumate pe parcursul aceleiași perioade contabile și în cadrul aceleiași UAE locale (ele nici nu sunt înregistrate ca producție);
 - (f) plăți pentru licențe și onorarii ale administrației publice care sunt tratate ca alte impozite pe producție;
 - (g) plăți pentru licențe acordate pentru utilizarea resurselor naturale (de exemplu teren) care sunt tratate drept rente, adică drept plată a venitului din proprietate.

Momentul înregistrării și evaluării consumului intermediar

- 3.91. Produsele utilizate pentru consumul intermediar se înregistrează și evaluează în momentul intrării în procesul de producție. Ele sunt evaluate în funcție de prețurile de cumpărare a unor bunuri și servicii similare în momentul utilizării.
- 3.92. Unitățile producătoare nu înregistrează în mod direct utilizarea bunurilor în producție. Ele înregistrează cumpărările care se intenționează a fi utilizate ca intrări minus creșterea cantităților de astfel de bunuri deținute în stoc.

CONSUMUL FINAL (P.3, P.4)

- 3.93. Se utilizează două concepte privind consumul final:

- (a) cheltuiala pentru consum final (P.3);
- (b) consumul final efectiv (P.4).

Cheltuiala pentru consum final cuprinde cheltuielile cu bunuri și servicii utilizate de gospodării, IFSLSGP și administrația publică pentru a satisface necesități individuale și colective. În schimb, consumul final efectiv se referă la achiziționarea de bunuri și servicii pentru consum. Diferența între aceste două concepte constă în modul de tratare a anumitor bunuri și servicii care sunt finanțate de către administrația publică sau de către IFSLSGP, dar care sunt furnizate gospodăriilor sub formă de transferuri sociale în natură.

Cheltuiala pentru consum final (P. 3)

- 3.94. *Definiție:* cheltuiala pentru consum final constă în cheltuielile efectuate de către unitățile instituționale rezidente pentru bunuri sau servicii care sunt utilizate pentru a satisface direct nevoile sau dorințele individuale sau nevoile colective ale membrilor colectivității.
- 3.95. Cheltuiala pentru consum final al gospodăriilor includ următoarele exemple:
- (a) serviciile de locuință prestate de proprietarii-ocupanți;
 - (b) veniturile în natură, cum ar fi:
 - 1. bunurile și serviciile primite de către angajați sub formă de venituri în natură;
 - 2. bunurile sau serviciile produse de către întreprinderi neconstituite în societăți aparținând gospodăriilor care sunt utilizate pentru consum de către membrii acestor gospodării. Exemple sunt alimentele și alte produse agricole, serviciile de locuință prestate de către proprietarii-ocupanți și serviciile casnice realizate prin angajarea personal remunerat (servitori, bucătari, grădinari, șoferi etc.);

- (c) bunurile și serviciile care nu sunt tratate drept consum intermediar, precum:
 - 1. materialele utilizate pentru mici reparații și decorarea interioară a locuințelor de genul celor efectuate atât de locatari, cât și de proprietari;
 - 2. materialele utilizate pentru repararea și întreținerea bunurilor de consum de folosință îndelungată, incluzând vehiculele;
- (d) bunurile și serviciile care nu sunt tratate ca formare de capital, în special bunurile de consum de folosință îndelungată care continuă să-și îndeplinească funcțiile în cursul mai multor perioade contabile; acestea includ transferul de proprietate a unor bunuri de folosință îndelungată de la o întreprindere la o gospodărie a populației;
- (e) serviciile financiare plătite direct și partea de SIFIM utilizată pentru consumul final al gospodăriilor;
- (f) serviciile de asigurare în valoare echivalentă cu cea a plății pentru serviciu implicite;
- (g) serviciile de finanțare a pensiilor în valoare echivalentă cu cea a plății pentru serviciu implicite;
- (h) plățile efectuate de gospodării pentru licențe, permise etc. care sunt considerate drept cumpărări de servicii (a se vedea punctele 4.79 și 4.80);
- (i) cumpărarea de producție la prețuri nesemnificative din punct de vedere economic, de exemplu taxele de intrare într-un muzeu.

3.96. Cheltuiala pentru consum final al gospodăriilor exclude următoarele:

- (a) transferurile sociale în natură, cum sunt cheltuielile pe care gospodăriile le efectuează inițial dar care ulterior sunt rambursate de securitatea socială, de exemplu unele cheltuieli medicale;
- (b) bunurile și serviciile tratate drept consum intermediar sau formare brută de capital, cum sunt:
 - 1. cheltuielile efectuate de gospodăriile care dețin întreprinderi neconstituite în societăți pentru desfășurarea activității – de exemplu pentru achiziționarea de bunuri de folosință îndelungată, cum sunt vehiculele, mobila sau echipamentele electrice (formare brută de capital fix) și, de asemenea, pentru achiziționarea de consumabile, de exemplu combustibili (tratate drept consum intermediar);
 - 2. cheltuielile efectuate de un proprietar-ocupant pentru decorarea, întreținerea și repararea locuinței care nu sunt în mod obișnuit efectuate de locatari (tratate drept consum intermediar în producția de servicii de locuință);
 - 3. cumpărarea de locuințe (tratată ca formare brută de capital fix);
 - 4. cheltuielile cu achiziționarea de obiecte de valoare (tratate ca formare brută de capital);
- (c) bunurile și serviciile tratate ca achiziționări de active neproduse, în special cumpărarea de teren;
- (d) toate acele plăți efectuate de gospodării care se consideră ca fiind impozite (a se vedea punctele 4.79 și 4.80);

- (e) abonamentele, cotizațiile și drepturile plătite de gospodării către IFSLSGP, cum sunt sindicatele, societățile profesionale, asociațiile consumatorilor, biserici și asociații cu caracter social, cultural, recreativ și sportiv;
- (f) transferurile voluntare în bani sau în natură efectuate de gospodării către organizațiile caritabile și către cele de binefacere sau de ajutorare.

3.97. Cheltuiala pentru consum final al IFSLSGP includ două categorii distincte:

- (a) valoarea bunurilor și serviciilor produse de IFSLSGP altele decât formarea de capital pentru uz propriu și altele decât cheltuielile efectuate de gospodării și de alte unități;
- (b) cheltuielile efectuate de IFSLSGP pentru bunuri sau servicii produse de către producătorii de piață care sunt furnizate – fără nicio prelucrare – gospodăriilor pentru consumul lor ca transferuri sociale în natură.

3.98. Cheltuiala pentru consum final (P.3) efectuată de administrația publică include două categorii de cheltuieli, similare celor efectuate de IFSLSGP:

- (a) valoarea bunurilor și serviciilor produse de înseși administrațiile publice (P.1) altele decât formarea de capital pentru uz propriu (corespunzând la P.12), producția de piață (P.11) și plățile pentru producția non-piață (P.131);

- (b) cheltuielile efectuate de administrațiile publice pentru bunuri și servicii produse de producătorii de piață furnizate gospodăriilor, fără nicio prelucrare, ca transferuri sociale în natură (D.632). Administrațiile publice plătesc aceste bunuri și servicii pe care vânzătorii le furnizează gospodăriilor.

3.99. Societățile nu efectuează cheltuieli pentru consumul final. Cumpărările lor de bunuri și servicii astfel cum sunt utilizate de către gospodării pentru consum final sunt fie utilizate pentru consumul intermediar, fie furnizate angajaților ca remunerație în natură, adică cheltuieli imputate pentru consumul final al gospodăriilor.

Consumul final efectiv (P. 4)

3.100. *Definiție:* consumul final efectiv constă în bunurile sau serviciile achiziționate de către unitățile instituționale rezidente pentru satisfacerea directă a nevoilor umane, fie ele individuale sau colective.

3.101. *Definiție:* bunurile și serviciile pentru consumul individual („bunuri și servicii individuale”) sunt bunuri și servicii achiziționate de o gospodărie a populației și utilizate pentru satisfacerea nevoilor și dorințelor membrilor gospodăriei respective. Bunurile și serviciile individuale au următoarele caracteristici:

- (a) este posibil să se observe și înregistreze achiziționarea bunurilor și serviciilor de către o gospodărie individuală a populației sau de către un membru al acesteia, precum și momentul în care a fost efectuată achiziționarea;
- (b) gospodăria a convenit să i se furnizeze bunurile și serviciile și ia măsurile necesare pentru a consuma bunurile și serviciile, de exemplu prin frecventarea unei școli sau prezentarea la o clinică;
- (c) bunurile și serviciile sunt de o asemenea natură încât achiziționarea lor de către o gospodărie a populației, o persoană sau un grup de persoane împiedică achiziționarea lor de către alte gospodării sau persoane.

- 3.102. *Definiție:* serviciile colective sunt serviciile pentru consumul colectiv care sunt furnizate simultan tuturor membrilor comunității sau tuturor membrilor unei anumite părți a comunității, de exemplu toate gospodăriile existente într-o anumită regiune. Serviciile colective au următoarele caracteristici:
- (a) pot fi furnizate simultan fiecărui membru al comunității sau anumitor părți din comunitate, cum sunt cele dintr-o regiune sau localitate;
 - (b) utilizarea acestor servicii este, în general, pasivă și nu necesită acordul sau participarea activă a tuturor persoanelor în cauză;
 - (c) furnizarea unui serviciu colectiv către un individ nu reduce cantitatea de servicii disponibilă celorlalți membri ai aceleiași comunități sau părți a comunității.
- 3.103. Cheltuielile pentru consum final al tuturor gospodăriilor sunt individuale. Toate bunurile și serviciile furnizate de IFSLSGP sunt tratate ca individuale.

- 3.104. Pentru bunurile și serviciile furnizate de unitățile administrației publice, limita dintre bunurile și serviciile individuale și colective este trasată pe baza Clasificării funcțiilor administrațiilor publice (COFOG).

Toate cheltuielile administrației publice pentru consumul final corespunzătoare fiecărei rubrici dintre cele care urmează sunt tratate drept cheltuieli pentru consumul individual:

- (a) 7.1. Produse, aparate și echipamente medicale

7.2. Servicii de tratament ambulatoriu

7.3. Servicii spitalicești

7.4. Servicii de sănătate publică

- (b) 8.1. Servicii recreative și sportive

8.2. Servicii culturale

- (c) 9.1. Învățământ preșcolar și primar

9.2. Învățământ secundar

9.3. Învățământ postsecundar neterțiar

- 9.4. Învățământ terțiar
- 9.5. Învățământ neîncadrat la niciun nivel de studiu
- 9.6. Servicii conexe educației
- (d) 10.1. Boală și infirmitate
- 10.2. Vârsta a treia
- 10.3. Supraviețuitori
- 10.4. Familie și copii
- 10.5. Șomaj
- 10.6. Locuințe
- 10.7. Excluziune socială neîncadrată altundeva

3.105. Alternativ, cheltuielile administrațiilor publice pentru consumul individual corespund diviziunii 14 din Clasificarea consumului individual pe destinații (COICOP), care include următoarele grupe:

14.1. Locuințe (echivalentă cu grupa COFOG 10.6)

14.2. Sănătate (echivalentă cu grupele COFOG 7.1-7.4)

14.3. Recreere și cultură (echivalentă cu grupele COFOG 8.1 și 8.2)

14.4. Învățământ (echivalentă cu grupele COFOG 9.1-9.6)

14.5. Protecție socială (echivalentă cu grupele COFOG 10.1-10.5 și 10.7).

3.106. Cheltuiala pentru consum colectiv reprezintă partea rămasă din cheltuiala pentru consum final al administrației publice.

Ele constau în următoarele grupe COFOG:

(a) Servicii generale ale administrațiilor publice (diviziunea 1)

(b) Apărare (diviziunea 2)

(c) Ordine și siguranță publică (diviziunea 3)

(d) Afaceri economice (diviziunea 4)

(e) Protecția mediului (diviziunea 5)

- (f) Facilități pentru locuințe și comunitate (diviziunea 6)
- (g) Administrare generală, norme, difuzarea informațiilor și statisticilor generale (toate diviziunile)
- (h) Cercetare și dezvoltare (toate diviziunile).

3.107. Relațiile dintre diferitele concepte referitoare la consum utilizate sunt prezentate în Tabelul 3.2

Tabelul 3.2. — Sectorul care efectuează cheltuiala

	Administrația publică	IFSLSGP	Gospodăriile populației	Total achiziții
Consumul individual	X (= transferuri sociale în natură)	X (= transferuri sociale în natură)	X	Consumul individual final efectiv al gospodăriilor populației
Consumul colectiv	X	0	0	Consumul colectiv final efectiv al administrației publice
Total	Cheltuiala pentru consum final al administrației publice	Cheltuieli pentru consum final ale INPSGP	Cheltuielile pentru consum final ale gospodăriilor populației	Consumul final efectiv = Cheltuiala totală pentru consum final

X: se aplică

0: nu se aplică

- 3.108. Toate cheltuielile pentru consum final al IFSLSGP sunt individuale. Consumul final efectiv total este egal cu suma dintre consumul final efectiv al gospodăriilor și consumul final efectiv al administrațiilor publice.
- 3.109. Nu există transferuri sociale în natură către restul lumii (deși există astfel de transferuri, de natură monetară). Consumul final efectiv total este egal cu cheltuielile totale pentru consumul final.

Momentul înregistrării și evaluării cheltuielilor pentru consumul final

- 3.110. Cheltuielile pentru un bun se înregistrează în momentul transferului de proprietate; cheltuielile pentru un serviciu se înregistrează în momentul în care prestarea serviciului este completă.
- 3.111. Cheltuielile pentru bunuri achiziționate în cadrul unui contract de închiriere-vânzare sau al unui acord de creditare similar și, de asemenea, în cadrul unui contract de leasing financiar, se înregistrează în momentul în care bunurile sunt livrate chiar dacă în acel moment nu există transfer de proprietate.
- 3.112. Consumul pentru uz propriu se înregistrează în momentul în care se realizează producția reținută pentru consum final propriu.
- 3.113. Cheltuiala pentru consum final al gospodăriilor se înregistrează la prețurile de achiziție. Acestea reprezintă prețul efectiv plătit de către cumpărător pentru produse în momentul cumpărării. O definiție mai detaliată se află la punctul 3.06.

- 3.114. Bunurile și serviciile oferite angajaților ca retribuire în natură se evaluează la prețurile de bază în cazul în care sunt produse de către angajator și la prețurile de achiziție de către angajator în cazul în care sunt cumpărate de acesta.
- 3.115. Bunurile și serviciile reținute pentru consum propriu sunt evaluate la prețurile de bază.
- 3.116. Cheltuiala pentru consum final al administrațiilor publice sau al IFSLSGP pentru produsele realizate de ele însele se înregistrează în momentul producerii lor, care este, de asemenea, momentul livrării unor astfel de servicii de către administrațiile publice sau IFSLSGP. În ceea ce privește cheltuielile pentru consumul final pentru bunuri și servicii furnizate prin intermediul producătorilor de piață, momentul înregistrării este cel al livrării.
- 3.117. Cheltuiala pentru consum final (P.3) efectuată de administrațiile publice sau de IFSLSGP sunt egale cu suma producției lor (P.1), plus cheltuielile pentru produsele furnizate gospodăriilor prin intermediul producătorilor de piață, o parte a transferurilor sociale în natură (D.632), minus plățile efectuate de alte unități, producția de piață (P.11) și plățile pentru producția non-piață (P.131), minus formarea de capital pentru consumul final propriu (P.12).

Momentul înregistrării și evaluării consumului final efectiv

- 3.118. Bunurile și serviciile sunt achiziționate de unitățile instituționale în momentul în care devin noii proprietari ai bunurilor și în momentul în care prestarea serviciilor în beneficiul lor este completă.
- 3.119. Achizițiile (consumul final efectiv) sunt evaluate la prețurile de achiziție plătite de către unitățile care efectuează cheltuielile.

- 3.120. Transferurile în natură altele decât transferurile sociale în natură realizate de administrația publică și IFSLSGP sunt tratate ca transferuri în bani. În consecință, valoarea bunurilor sau serviciilor este înregistrată drept cheltuieli efectuate de unitățile sau sectoarele instituționale care le achiziționează.
- 3.121. Valoarea celor două agregate reprezentate de cheltuiala pentru consum final și consumul final efectiv este identică. Bunurile și serviciile achiziționate de gospodăriile rezidente prin intermediul transferurilor sociale în natură sunt evaluate la aceleași prețuri cu cele la care sunt evaluate în agregatele cheltuielilor.

FORMAREA BRUTĂ DE CAPITAL (P.5)

- 3.122. Formarea brută de capital constă în:

- (a) formarea brută de capital fix (P.51g);
 - 1. consumul de capital fix (P.51c);
 - 2. formarea netă de capital fix (P.51n);
- (b) variația stocurilor (P.52);
- (c) achizițiile minus cedările de obiecte de valoare (P.53).

- 3.123. Formarea brută de capital este măsurată la valoarea brută a consumului de capital fix. Formarea netă de capital este calculată scăzând consumul de capital fix din formarea brută de capital.

Formarea brută de capital fix (P. 51g)

- 3.124. *Definiție:* formarea brută de capital fix (P.51) constă în achizițiile producătorilor rezidenți, minus cedările de active fixe într-o anumită perioadă plus anumite adăunări la valoarea activelor neproduse realizate ca rezultat al activității productive a producătorilor sau a unităților instituționale. Activele fixe sunt active produse utilizate în producție mai mult de un an.
- 3.125. Formarea brută de capital fix cuprinde atât valori pozitive, cât și negative:
- (a) valori pozitive:
1. active fixe noi sau existente cumpărate;
 2. active fixe produse și reținute pentru consumul final propriu al producătorilor (incluzând producția pentru uz propriu de active fixe care nu este încă finalizată sau complet matură);
 3. active fixe noi sau existente achiziționate prin schimb în natură;
 4. active fixe noi sau existente primite ca transferuri de capital în natură;
 5. active fixe noi sau existente achiziționate de către utilizator în cadrul unui contract de leasing financiar;
 6. îmbunătățiri majore ale activelor fixe și monumentelor istorice existente;
 7. creșterea naturală a acelor active naturale care generează producție repetitivă;

(b) valori negative, adică cedările de active fixe înregistrate ca achiziții negative:

1. active fixe existente vândute;
2. active fixe existente cedate prin schimb în natură;
3. active fixe existente cedate ca transferuri de capital în natură.

3.126. Componenta cedări de active fixe exclude:

- (a) consumul de capital fix (care include pagubele accidentale normale anticipate);
- (b) pierderile excepționale, cum sunt cele cauzate de secetă sau alte dezastre naturale, care sunt înregistrate ca alte modificări de volum ale activelor.

3.127. Se disting următoarele tipuri de formare brută de capital fix:

1. locuințe;
2. alte clădiri și construcții civile; acestea includ îmbunătățiri majore ale terenului;
3. utilaje și echipamente, cum sunt vapoarele, automobilele și computerele;
4. sisteme de armament;
5. resurse biologice cultivate, de exemplu pomi și animale;

6. costurile transferului de proprietate asupra activelor neproduse, cum sunt terenul, contractele, contractele de leasing și licențele;
7. C&D, inclusiv producția de C&D disponibilă gratuit. Cheltuielile cu C&D vor fi tratate ca formare de capital fix doar în situația în care s-a obținut un nivel mare de fiabilitate și comparabilitate a estimărilor de către statele membre;
8. prospecțiuni și evaluări miniere;
9. software pentru computere și baze de date;
10. lucrări originale recreative, literare sau artistice;
11. alte drepturi de proprietate intelectuală.

3.128. Îmbunătățirile majore aduse terenurilor includ:

- (a) recuperarea de teren de la platoul marin prin construcția de diguri, structuri de protecție costieră sau baraje;
- (b) lucrările de despădurire, de îndepărtare a pietrelor etc. pentru a realiza condițiile ca terenul să fie folosit în producție pentru prima oară;

- (c) desecarea mlaștinilor sau irigarea deșerturilor prin construirea de diguri, șanțuri și canale de irigare; prevenirea inundațiilor sau eroziunilor marine sau fluviale prin înălțarea de stabilopozi, structuri de protecție costieră sau baraje împotriva inundațiilor.

Aceste activități pot determina crearea de structuri noi însemnate cum sunt structurile de protecție costieră, barajele împotriva inundațiilor și digurile, dar aceste structuri nu sunt utilizate pentru a produce alte bunuri și servicii, ci pentru a obține teren mai mult și de calitate mai bună, acesta din urmă fiind un activ neprodus, folosit în producție. De exemplu, un baraj construit în vederea producției de electricitate îndeplinește o funcție diferită în raport cu un baraj construit ca protecție împotriva mării. Numai cel de-al doilea tip de baraj este clasificat ca îmbunătățire adusă terenurilor.

3.129. Formarea brută de capital fix include următoarele cazuri limită:

- (a) achiziții de locuințe plutitoare, barje, locuințe mobile și remorci locuibile utilizate ca reședințe ale gospodăriilor, precum și orice structuri anexe, cum sunt garajele;
- (b) structuri și echipamente utilizate de militari;
- (c) arme ușoare și vehicule blindate utilizate de către unitățile nemilitare;
- (d) variații ale efectivelor de animale utilizate în producție pe parcursul mai multor ani, cum sunt creșterea animalelor, a vacilor pentru lapte, a oilor pentru lână și a animalelor utilitare;

- (e) variația numărului de plante cultivate pe parcursul mai multor ani, cum sunt pomii fructiferi, vița-de-vie, arborii de cauciuc, palmierii etc.;
- (f) îmbunătățiri aduse activelor fixe existente suplimentar față de întreținerea și reparațiile curente;
- (g) achiziția de active fixe prin leasing financiar;
- (h) costuri terminale, adică costuri mari ocazionate de activități de eliminare, de exemplu costuri de dezafectare a centralelor nucleare sau costurile de igienizare a depozitelor de deșeuri.

3.130. Formarea brută de capital fix exclude:

- (a) operațiunile incluse în consumul intermediar, cum sunt:
 - 1. cumpărarea de unelte mici pentru producție;
 - 2. lucrările curente de întreținere și reparații;
 - 3. achiziționarea de active fixe de utilizat în cadrul unui contract de leasing operațional (a se vedea, de asemenea, capitolul 15: Contracte, contracte de leasing și licențe). Pentru întreprinderea care utilizează activul fix, chiriile sunt tratate drept consum intermediar. Pentru proprietarul activului, costul achiziției este înregistrat ca formare brută de capital fix;

- (b) operațiunile înregistrate ca variație a stocurilor;
 - 1. animalele destinate sacrificării, inclusiv păsările de crescătorie;
 - 2. arborii cultivați pentru cherestea (producție neterminată);
- (c) utilajele și echipamentele achiziționate de gospodării pentru consum final;
- (d) câștiguri și pierderi din deținerea de active fixe;
- (e) pierderile catastrofele de active fixe, de exemplu distrugerea activelor cultivate și a efectivelor de animale din cauza unor epidemii de boli care nu sunt acoperite de asigurări sau pagubele cauzate de inundații neobișnuite, vânt sau incendii de pădure;
- (f) fondurile constituite sau plasate în rezerve fără vreun angajament de a cumpăra sau construi efectiv un bun capital specific, de exemplu un fond al administrației publice destinat infrastructurilor.

3.131. Formarea brută de capital fix sub forma îmbunătățirilor aduse activelor fixe existente se înregistrează ca achiziții de active fixe noi de același tip.

3.132. Produsele care încorporează proprietate intelectuală sunt rezultatul cercetării și dezvoltării, investigării sau inovării care determină îmbogățirea volumului de cunoștințe, a căror utilizare este restricționată prin lege sau alte mijloace de protecție.

Exemple de active care încorporează proprietate intelectuală sunt:

- (a) rezultatele C&D;
- (b) rezultatele prospecțiunilor miniere, măsurate conform costurilor realizate cu forarea exploratorie efectivă, studiile aeriene sau de alt tip, transportul etc.;
- (c) programele software pentru computere și baze de date mari utilizate în producție mai mult de un an;
- (d) lucrările originale recreative, literare sau artistice din categoria manuscriselor, machetelor, filmelor, înregistrărilor sonore etc.

3.133. Atât pentru activele fixe, cât și pentru activele nefinanciare neproduse, costurile determinate de transferul de proprietate și angajate de către noul lor proprietar, constau în:

- (a) cheltuielile efectuate pentru a intra în proprietatea activului (nou sau existent) în momentul și locul cerut, cum sunt cheltuielile de transport, de instalare, de montare etc.;

- (b) taxele sau comisioanele angajate, cum sunt onorariile plătite supraveghetorilor, inginerilor, avocaților, evaluatorilor etc., și comisioanele plătite agenților imobiliari, conducătorilor de licitații etc.;
- (c) impozitele de plătit de noul proprietar pentru transferul de proprietate asupra activului. Aceste impozite sunt impozite pe serviciile intermediarilor, precum și orice impozite pe transferul de proprietate, și nu impozite pe activul cumpărat.

Toate aceste costuri se înregistrează ca formare brută de capital fix de către noul proprietar.

Momentul înregistrării și evaluării formării brute de capital fix

- 3.134. Formarea brută de capital fix este înregistrată în momentul transferului de proprietate asupra activelor fixe către unitatea instituțională care intenționează să le utilizeze în producție.

Această regulă este modificată pentru:

- (a) contractele de leasing financiar, situație în care se impută un transfer de proprietate de la locator la locatar;
 - (b) formarea brută de capital fix pentru uz propriu, care se înregistrează în momentul producerii.
- 3.135. Formarea brută de capital fix este evaluată la prețurile de achiziție, incluzând cheltuielile de instalare și alte costuri determinate de transferul de proprietate. În situația în care este produsă pentru uz propriu, este evaluată la prețurile de bază ale unor active fixe similare, iar dacă astfel de prețuri nu sunt disponibile, la costurile de producție plus un adaos (cu excepția producătorilor non-piață) corespunzând excedentului net din exploatare sau venitului mixt.

- 3.136. Achiziționarea produselor care încorporează proprietate intelectuală se evaluează în mod diferit:
- (a) pentru prospecțiunile miniere: prin costurile aferente sondărilor și forărilor exploratorii și costurile suportate pentru a crea condițiile efectuării de explorări, cum ar fi studiile aeriene sau de alt tip;
 - (b) pentru software pentru computere: prin prețurile de achiziție atunci când sunt cumpărate de pe piață sau la prețurile de bază estimate sau, în cazul în care nu sunt disponibile prețuri de bază, prin costurile de producție aferente plus un adaos pentru excedentul net din exploatare (cu excepția producătorilor non-piață) atunci când sunt create pe cont propriu;
 - (c) pentru lucrările originale recreative, literare sau artistice: evaluate la prețul plătit de către cumpărător atunci când sunt vândute sau, dacă nu sunt vândute, sunt acceptabile următoarele metode de estimare:
 - (i) la prețul de bază plătit pentru lucrări originale similare;
 - (ii) suma prețurilor de producție aferente plus un adaos (cu excepția producătorilor nonpiață) pentru excedentul net din exploatare; sau
 - (iii) valoarea actualizată a încasărilor preconizate.
- 3.137. Cedările de active fixe existente prin vânzare sunt evaluate la prețurile de bază, deducându-se orice costuri determinate de transferul de proprietate suportate de către vânzător.

- 3.138. Costurile determinate de transferul de proprietate se pot aplica atât activelor produse, incluzând activele fixe, cât și activelor neproduse, cum sunt terenurile.

În cazul activelor produse, aceste costuri sunt incluse în prețurile de achiziție. În cazul terenurilor și al altor active neproduse, ele sunt separate de cumpărări și vânzări și sunt înregistrate într-o rubrică distinctă în clasificarea formării brute de capital fix.

Consumul de capital fix (P.51c)

- 3.139. *Definiție:* consumul de capital fix (P.51c) este declinul valorii activelor fixe deținute ca rezultat al uzurii fizice și morale. Estimarea declinului valorii include un provizion pentru pierderi de active fixe ca rezultat al pagubelor accidentale asigurabile. Consumul de capital fix include costuri terminale, cum sunt costurile de dezafectare a centralelor nucleare sau platformelor petroliere sau costurile de igienizare a depozitelor de deșeuri. Astfel de costuri terminale sunt înregistrate drept consum de capital fix la finalul duratei de viață, când costurile terminale sunt înregistrate ca formare brută de capital fix.
- 3.140. Consumul de capital fix se calculează pentru toate activele fixe (exceptând animalele), incluzând drepturile de proprietate intelectuală, îmbunătățirile majore aduse terenului și costurile determinate de transferul de proprietate al activelor neproduse.

- 3.141. Consumul de capital fix este diferit de deprecierea permisă în scop fiscal sau de deprecierea înregistrată în contabilitatea întreprinderilor. Consumul de capital fix este estimat pe baza stocului de active fixe și a duratei de viață economică preconizată pentru diferitele categorii de bunuri. Pentru calcularea stocului de active fixe, ori de câte ori lipsesc informații cu privire la acesta se aplică metoda inventarului permanent (MIP). Stocul de active fixe este evaluat la prețurile de achiziție din perioada curentă.
- 3.142. Pierderile de active fixe cauzate de pagubele accidentale asigurabile se iau în calcul în calcularea duratei medii de viață a bunurilor în cauză. La nivelul întregii economii, pagubele accidentale din cursul unei perioade contabile vor fi egale cu sau apropiate de medie. Pentru unități individuale și grupări de unități, pagubele accidentale actuală și medie pot diferi. În acest caz, la nivel sectorial, orice diferență este înregistrată ca alte modificări de volum ale activelor fixe.
- 3.143. Consumul de capital fix se calculează prin „metoda liniară”, conform căreia valoarea unui activ fix este scăzută în contabilitate într-un ritm constant pe întreaga durată de viață a bunului.

- 3.144. În unele cazuri, când modul de reducere a eficienței unui activ fix o impune, se utilizează metoda deprecierii geometrice.
- 3.145. În sistemul conturilor, consumul de capital fix este înregistrat sub fiecare sold contabil, care este prezentat la valoare brută și netă. Înregistrarea la valoare brută înseamnă fără deducerea consumului de capital fix, în timp ce înregistrarea la valoarea netă înseamnă după deducerea consumului de capital fix.

Variația stocurilor (P.52)

- 3.146. *Definiție:* variația stocurilor este măsurată prin valoarea intrărilor în stoc minus valoarea ieșirilor din stoc și valoarea oricăror pierderi recurente de bunuri din stoc.
- 3.147. Pierderile recurente datorate deteriorărilor fizice sau pagubelor accidentale sau furturilor pot afecta toate tipurile de bunuri stocate, cum sunt:
- (a) pierderile de materiale și provizii;
 - (b) pierderile din cazul producției neterminate;
 - (c) pierderile de bunuri finite;
 - (d) pierderile de bunuri destinate revânzării (de exemplu, furturile din magazine).

3.148. Stocurile cuprind următoarele categorii:

(a) materiale și provizii:

materialele și proviziile constau în toate produsele păstrate în stoc cu intenția de a le utiliza ca resurse intermediare în procesul de producție; ele includ produsele stocate de administrația publică. Sunt incluse aurul, diamantele, etc, în cazul în care sunt destinate utilizării industriale sau pentru alte activități de producție;

(b) producția neterminată:

producția neterminată constă în producția realizată care nu este încă finalizată. Ea este înregistrată în stocurile producătorului. Exemple ale diverselor forme pe care le poate avea sunt:

1. culturile pe picior;
2. arborii și efectivele de animale în curs de creștere;
3. structurile nefinalizate (exceptând cele produse în cadrul unui contract de vânzare convenit în avans sau pentru uz propriu); ambele exemple sunt tratate ca formare de capital fix);
4. alte active fixe nefinalizate, de exemplu vapoarele sau platformele petroliere;
5. cercetările parțial finalizate în cazul unui dosar juridic sau de consultanță;

6. filmele parțial finalizate;
7. programe de computer parțial finalizate.

Producția neterminată se înregistrează pentru orice proces de producție care nu este finalizat la finalul unei perioade contabile. Acest tip de înregistrare este semnificativ în cazul conturilor trimestriale, un exemplu fiind culturile agricole care nu ajung la maturitate într-un interval de trei luni.

Reducerile producției neterminate au loc atunci când procesul de producție s-a încheiat. În acel moment, toată producția neterminată este transformată într-un produs finit;

(c) bunurile finite:

bunurile finite ca parte a stocurilor constau în ieșiri pe care producătorul lor nu intenționează să le prelucreze în continuare înainte de a le furniza altor unități instituționale;

(d) bunurile destinate revânzării:

bunurile destinate revânzării sunt produse achiziționate pentru a fi revândute fără a le modifica în raport cu starea lor actuală.

Momentul înregistrării și evaluării variației stocurilor

- 3.149. Momentul înregistrării și evaluării variației stocurilor este concordant cu momentele altor operațiuni cu produse. Acest fapt se aplică în special consumului intermediar (de exemplu, materii și provizii), producției (de exemplu, producția neterminată și producția rezultată din stocarea produselor agricole) și formării brute de capital fix (de exemplu, producția neterminată). Dacă bunurile sunt prelucrate în străinătate implicând o modificare a proprietății economice, ele se includ în exporturi (iar mai târziu în importuri). Exportul este reflectat într-o reducere concomitentă a stocurilor, iar importul ulterior corespunzător este înregistrat drept creștere a stocurilor, cu condiția să nu fie vândut sau utilizat imediat.
- 3.150. În măsurarea variației stocurilor, bunurile care intră în stocuri sunt evaluate în momentul intrării, iar bunurile care ies sunt evaluate în momentul ieșirii.
- 3.151. Prețurile utilizate pentru a evalua bunurile în cazul variației stocurilor sunt după cum urmează:
- (a) producția de bunuri finite transferate în stocurile producătorilor este evaluată ca și cum ar fi vândută în acel moment, la prețurile de bază curente;
 - (b) adăvirările la producția neterminată se evaluează proporțional cu prețul de bază curent estimat al produsului finit;
 - (c) reducerile producției neterminate cauzate de lucrări retrase din stocuri în momentul în care producția este încheiată sunt evaluate la prețurile de bază curente ale produsului nefinalizat;

- (d) bunurile scoase din stocuri pentru vânzare sunt evaluate la prețurile de bază;
- (e) bunurile destinate revânzării intrate în stocurile comercianților cu ridicata și amănuntul etc., sunt evaluate la prețurile de achiziție efective sau estimate practicate de comercianți;
- (f) bunurile destinate revânzării retrase din stocuri sunt evaluate la prețurile de achiziție la care pot fi înlocuite în momentul scoaterii lor din stoc și nu la prețul plătit în momentul în care au fost achiziționate.

3.152. Pierderile rezultate în urma deteriorării fizice, a pagubelor accidentale asigurabile sau a furturilor sunt înregistrate și evaluate după cum urmează:

- (a) pentru materiale și provizii: ca materiale și provizii retrase efectiv pentru a fi utilizate în producție (consum intermediar);
- (b) pentru producția neterminată: evaluate ca deducere din adăugările acumulate, aferente producției realizate în aceeași perioadă;
- (c) pentru bunurile finite și bunurile destinate revânzării: ca ieșiri de bunuri nedeteriorate, înregistrate la prețul curent.

3.153. În cazul în care informațiile lipsesc, pentru estimarea variației stocurilor se utilizează următoarele metode de aproximare:

- (a) în cazul în care variația stocurilor este regulată, o metodă de aproximare acceptabilă este multiplicarea volumului variației stocurilor cu prețurile medii pentru perioada în cauză. Pentru stocurile deținute de utilizatori sau de comercianții cu ridicata sau cu amănuntul se utilizează prețurile de achiziție; pentru stocurile deținute de producătorii lor se utilizează prețurile de bază;
- (b) în cazul în care prețurile bunurilor implicate rămân constante, fluctuațiile volumului stocurilor nu invalidează aproximarea estimării variației stocurilor prin multiplicarea volumului variației cu prețul mediu;
- (c) în cazul în care atât volumul, cât și prețurile stocurilor variază semnificativ în perioada contabilă în cauză, sunt necesare metode de aproximare mai sofisticate. De exemplu, evaluarea trimestrială a variației stocurilor sau utilizarea informațiilor despre distribuția fluctuațiilor în cursul perioadei contabile (fluctuațiile pot fi la cel mai mare nivel la sfârșitul anului calendaristic, în timpul perioadei de culegere a recoltelor etc.);

- (d) dacă sunt disponibile informații referitoare la valorile de la începutul și de la sfârșitul perioadei contabile (de exemplu, cazul comerțului cu ridicata sau cu amănuntul în care stocurile sunt adesea alcătuite din numeroase produse diferite), dar nu există informații separate despre prețuri și volume, se estimează variația volumului între începutul și sfârșitul perioadei contabile. O modalitate de estimare a variației volumelor este estimarea ratelor de rotație constante pe tip de produs.

Variațiile sezoniere ale prețurilor pot reflecta o schimbare a calității, de exemplu prețurile practicate în timpul lichidărilor de stoc sau prețurile fructelor și legumelor în afara sezonului. Aceste modificări ale calității sunt tratate ca variații ale volumului.

Achiziții minus cedări de obiecte de valoare (P. 53)

- 3.154. *Definiție:* obiectele de valoare sunt bunuri nefinanciare care nu sunt utilizate în principal în producție sau pentru consum, care nu se deteriorează (fizic) în timp în condiții normale și sunt achiziționate și păstrate în principal ca rezerve de valoare.
- 3.155. Obiectele de valoare includ următoarele tipuri de bunuri:
- (a) pietrele și metalele prețioase, cum sunt diamantele, aurul nemonetar, platina, argintul etc.;

- (b) antichitățile și alte obiecte de artă, cum sunt picturile, sculpturile etc.;
- (c) alte obiecte de valoare, cum sunt bijuteriile fabricate din pietre sau metale prețioase și obiectele de colecție.

3.156. Astfel de tipuri de bunuri sunt înregistrate ca achiziții sau cedări de obiecte de valoare în următoarele exemple:

- (a) achiziția sau cedarea de aur nemonetar, argint etc. de către băncile centrale și alți intermediari financiari;
- (b) achiziția sau cedarea acestor obiecte de către întreprinderi a căror activitate principală sau secundară nu include producția sau comercializarea unor astfel de tipuri de bunuri; Această achiziție sau cedare nu este inclusă în consumul intermediar sau în formarea de capital fix ale acestor întreprinderi;
- (c) achiziția sau cedarea de astfel de bunuri de către gospodării. Astfel de achiziții nu sunt incluse în cheltuiala pentru consum final al gospodăriilor.

Prin convenție, în SEC se înregistrează ca achiziții sau cedări de obiecte de valoare și următoarele cazuri:

- (a) achiziția sau cedarea acestor bunuri de către bijutieri și de către comercianții de obiecte de artă (conform definiției generale a obiectelor de valoare, achiziția acestor bunuri de către bijutieri și de către comercianții de opere de artă ar trebui să fie înregistrată ca variație a stocurilor);
- (b) achiziția sau cedarea acestor bunuri de către muzee (conform definiției generale a obiectelor de valoare, achiziția acestor bunuri de către muzee ar trebui să fie înregistrată ca formare de capital fix).

Prin această convenție se evită reclasificarea frecventă între cele trei tipuri principale de formare de capital, adică între achiziție minus cedarea de obiecte de valoare, formarea de capital fix și variația stocurilor, de exemplu, în cazul operațiunilor cu astfel de bunuri între gospodării și comercianții de obiecte de artă.

- 3.157. Producția de obiecte de valoare este evaluată la prețuri de bază. Toate celelalte achiziții de obiecte de valoare sunt evaluate la prețurile de achiziție achitate pentru ele, incluzând orice onorarii sau comisioane ale agenților. Ele includ adaosurile comerciale, în cazul cumpărării de la comercianți. Cedările de obiecte de valoare sunt evaluate la prețurile primite de către vânzători, după deducerea oricăror onorarii și comisioane plătite agenților sau altor intermediari. Achizițiile minus cedările de obiecte de valoare între sectoarele rezidente se anihilează reciproc, rămânând doar adaosurile agenților și ale comercianților.

EXPORTURI ȘI IMPORTURI DE BUNURI ȘI SERVICII (P.6 și P.7)

- 3.158. *Definiție:* exporturile de bunuri și servicii constau în operațiuni cu bunuri și servicii (vânzări, schimb în natură și donații) de la rezidenți la nerezidenți.
- 3.159. *Definiție:* importurile de bunuri și servicii constau în operațiuni cu bunuri și servicii (cumpărări, schimb în natură și donații) de la nerezidenți la rezidenți.
- 3.160. Exporturile și importurile de bunuri și servicii nu includ:
- (a) schimburile între filiale, adică:
1. livrările către nerezidenți efectuate de filiale nerezidente ale întreprinderilor rezidente, de exemplu, vânzările în străinătate realizate de filiale străine ale întreprinderilor multinaționale deținute/controlate de rezidenți;
 2. livrările către rezidenți efectuate de filialele rezidente ale întreprinderilor nerezidente, de exemplu, vânzările realizate de filialele autohtone ale unei întreprinderi multinaționale străine;

- (b) fluxurile de venituri primare către sau dinspre restul lumii, cum sunt remunerarea angajaților, dobânzile și veniturile din investiții directe. Veniturile din investiții directe pot include o parte indistinctibilă corespunzătoare furnizării de diverse servicii, de exemplu instruirea personalului, serviciile de management și utilizarea brevetelor și a mărcilor comerciale;
- (c) vânzarea sau cumpărarea transfrontalieră de active financiare sau de active neproduse, cum este terenul.

3.161. Importurile și exporturile de bunuri și servicii se împart în:

- (a) livrări intra-UE;
- (b) importuri și exporturi extra-UE.

Ambele tipuri sunt denumite importuri și exporturi.

Exporturi și importuri de bunuri (P.61 și P.71)

3.162. Importurile și exporturile de bunuri se realizează atunci când proprietatea economică asupra bunurilor se transferă de la rezidenți la nerezidenți. Aceasta se aplică independent de trecerea fizică corespunzătoare a frontierelor de către bunuri.

- 3.163. Pentru livrări între întreprinderile afiliate (sucursală sau filială sau filială străină): un transfer de proprietate economică este imputat ori de câte ori bunurile sunt livrate între întreprinderi afiliate. Aceasta se aplică doar în cazul în care întreprinderea care primește bunurile își asumă responsabilitatea pentru luarea deciziilor cu privire la nivelurile de ofertă și prețurile la care producția lor este livrată pe piață.
- 3.164. În următoarele exemple, exportul de bunuri este realizat fără ca bunurile să treacă frontiera țării:
- (a) bunurile produse de unitățile rezidente care operează în ape internaționale sunt vândute direct nerezidenților în țări străine. Exemple de astfel de bunuri sunt petrolul, gazele naturale, produse de pescărie, rezultatele operațiunilor de recuperare marine;
 - (b) echipamentul de transport sau alt echipament mobilizabil care nu este legat de o locație fixă;
 - (c) bunurile după transferarea dreptului de proprietate, care sunt pierdute sau distruse înainte ca ele să treacă frontiera țării exportatoare;
 - (d) achizițiile și revânzările internaționale (merchanting), adică cumpărarea unui bun de către un rezident de la un nerezident și vânzarea consecutivă a bunului către un alt nerezident, fără ca bunul să intre în economia intermediarului rezident.

Situații analoage se întâlnesc în cazul importurilor de bunuri.

3.165. Importurile și exporturile de bunuri includ operațiunile între rezidenți și nerezidenți cu următoarele elemente:

- (a) aur nemonetar;
- (b) argint fizic de investiții, diamante și alte pietre și metale prețioase;
- (c) bancnote și monede care nu sunt în circulație și titlurile de valoare neemise (evaluate ca bunuri, dar nu la valoarea nominală);
- (d) energia electrică, gazele și apa;
- (e) efectivele de animale care trec frontiera;
- (f) coletele poștale;
- (g) exporturile administrațiilor publice, incluzând bunurile finanțate prin ajutoare nerambursabile și împrumuturi;
- (h) bunurile transferate la sau din proprietatea unui organism de reglare a pieței;
- (i) bunurile livrate de o întreprindere rezidentă filialelor sale nerezidente, cu excepția bunurilor destinate prelucrării;
- (j) bunurile primite de o întreprindere rezidentă de la filialele sale nerezidente, cu excepția bunurilor destinate prelucrării;

- (k) bunurile sau produsele de contrabandă care nu sunt raportate în vederea perceperii de impozite, cum sunt taxele de import și TVA-ul;
- (l) alte expedieri neînregistrate, cum sunt donațiile și bunurile a căror valoare nu depășește un nivel minim prestabilit.

3.166. Importurile și exporturile de bunuri exclud următoarele bunuri, chiar dacă ele pot trece frontiera națională:

- (a) bunurile care tranzitează o țară;
- (b) bunurile expediate la sau de la ambasadele, bazele militare și alte enclave ale unei țări, aflate în interiorul frontierelor naționale ale altei țări;
- (c) echipamentul de transport sau alte tipuri de echipament mobilizabil care părăsesc temporar o țară, fără să aibă loc vreun transfer de proprietate, de exemplu, echipamente de construcție pentru instalații sau construcții în străinătate;
- (d) echipamente și alte bunuri trimise în străinătate pentru prelucrare, întreținere, revizie sau reparare; aceasta se aplică și bunurilor prelucrate pentru a fi trimise în străinătate, în cazul în care este implicată o modificare fizică substanțială;
- (e) alte bunuri care părăsesc temporar o țară, fiind în general returnate în decurs de un an în starea lor originală și fără să existe un transfer de proprietate economică.

Exemple sunt bunurile trimise în străinătate pentru expunere în cadrul unor expoziții sau pentru divertisment, bunurile care fac obiectul unui contract de leasing operațional, incluzând contractele de leasing cu durată de câțiva ani, precum și bunurile returnate fără a fi vândute unui nerezident;

- (f) bunurile expediate pierdute sau distruse după trecerea frontierei, înainte ca transferul de proprietate să fi avut loc.

3.167. Importurile și exporturile de bunuri sunt înregistrate în momentul transferului de proprietate. Transferul de proprietate survine în momentul în care părțile la operațiune îl înregistrează în contabilitatea sau conturile lor. Acest moment poate să nu coincidă cu diferitele etape ale procesului contractual, cum sunt:

- (a) data angajamentului (data contractului);
- (b) data furnizării bunurilor și serviciilor și a dobândirii unei creanțe de plată (data transferului);
- (c) data stingerii creanței (data plății).

3.168. Importurile și exporturile de bunuri se evaluează franco la bord la frontiera țării exportatoare (*free on board* – FOB). Această valoare este:

- (a) valoarea bunurilor la prețurile de bază;

- (b) plus serviciile de transport și distribuire aferente până la punctul respectiv al frontierei, incluzând costul încărcării într-un mijloc de transport pentru transportul mai departe;
- (c) plus orice impozite minus subvențiile pentru bunurile exportate; pentru livrările intra-UE, acestea includ TVA și alte impozite pe bunuri, plătite în țara exportatoare.

În tabelul resurselor și utilizărilor și în tabelul simetric intrări-ieșiri, importurile de bunuri pentru grupele de produse individuale se evaluează la prețul cost-asigurare-navlu (*cost-insurance-freight* – CIF) la frontiera țării importatoare.

- 3.169. *Definiție:* prețul CIF este prețul unui bun livrat la frontiera țării importatoare sau prețul unui serviciu furnizat unui rezident, înaintea achitării oricăror taxe de import sau a altor impozite pe importuri sau comerț, a adaosurilor comerciale și a costurilor pentru transportul în țară.
- 3.170. În anumite cazuri, pot fi necesare aproximări sau indicatori substituenți pentru valoarea FOB, cum sunt:
- (a) schimburile în natură de bunuri sunt evaluate la prețurile de bază care ar fi fost plătite dacă bunurile ar fi fost vândute cu plata în bani;
 - (b) operațiunile între întreprinderile afiliate: ca regulă, se utilizează valorile de transfer efective. Totuși, dacă ele diferă de prețurile de piață, sunt înlocuite cu un echivalent al prețului de piață estimat;

- (c) bunurile transferate în cadrul unui contract de leasing financiar: bunurile sunt evaluate pe baza prețului de achiziție plătit de locator și nu pe baza valorii cumulative a plăților chiriilor;
- (d) importurile de bunuri estimate pe baza datelor vamale (pentru comerțul extra-UE) sau a informațiilor INTRASTAT (pentru comerțul intra-UE). Niciuna dintre sursele de date nu aplică evaluarea FOB, ci utilizează valoarea CIF la frontiera UE și respectiv valorile CIF la frontiera națională. Deoarece valorile FOB sunt utilizate doar la cel mai agregat nivel, iar valorile CIF sunt utilizate la nivelul grupului de produse, aceste modificări sunt aplicate la cel mai agregat nivel, modificarea fiind cunoscută ca ajustare CIF/FOB;
- (e) importurile și exporturile de bunuri estimate pe baza informațiilor din anchete sau a diferitelor tipuri de informații ad hoc. În astfel de cazuri, se obține valoarea totală a vânzărilor defalcată pe produse. Estimarea se bazează pe prețurile de achiziție și nu pe valoarea FOB.

Exporturi și importuri de servicii (P.62 și P.72)

- 3.171. *Definiție:* exporturile de servicii cuprind toate serviciile furnizate de către rezidenți nerezidenților.
- 3.172. *Definiție:* importurile de servicii cuprind toate serviciile furnizate de către nerezidenți rezidenților.

3.173. Exporturile de servicii includ următoarele cazuri:

- (a) transportul bunurilor exportate după trecerea frontierei țării exportatoare în cazul în care este efectuat de un transportator rezident (cazurile 2 și 3 din tabelul 3.3);
- (b) transportul bunurilor importate de către un transportator rezident:
 - 1. până la frontiera țării exportatoare în cazul în care bunurile sunt evaluate la valoarea FOB pentru a compensa valoarea transportului inclusă în valoarea FOB (cazul 3 din tabelul 3.4);
 - 2. până la frontiera țării importatoare în cazul în care bunurile sunt evaluate la valoarea CIF pentru a compensa valoarea transportului inclusă în valoarea CIF (cazurile 3 și 2 CIF din tabelul 3.4);
- (c) transportul bunurilor efectuat de rezidenți în beneficiul nerezidenților care nu implică importuri sau exporturi de bunuri (de exemplu, transportul bunurilor care nu părăsesc țara ca exporturi sau transportul bunurilor în afara teritoriului național);
- (d) transportul de pasageri în beneficiul nerezidenților de către transportatori rezidenți;
- (e) activitățile de prelucrare și reparare în beneficiul nerezidenților; aceste activități se înregistrează la valoarea netă, și anume ca export de servicii excluzând valoarea bunurilor prelucrate sau reparate;
- (f) instalarea echipamentelor în străinătate, în cadrul proiectelor având, prin natura lor, o durată limitată;

- (g) serviciile financiare furnizate de rezidenți nerezidenților, incluzând atât plata pentru serviciu explicită, cât și plata pentru serviciu implicită, de exemplu SIFIM;
- (h) serviciile de asigurări furnizate de rezidenți nerezidenților în valoare echivalentă cu cea a plății pentru serviciu implicite;
- (i) cheltuielile efectuate de turiștii nerezidenți și persoanele nerezidente care călătoresc în scop de afaceri. Cheltuielile sunt clasificate ca servicii; în sensul tabelului cu resurse și utilizări și al tabelului simetric intrări-ieșiri, este necesară o defalcare pe produse componente;
- (j) cheltuielile efectuate de nerezidenți pentru servicii de sănătate și învățământ furnizate de rezidenți; acestea includ serviciile furnizate atât pe teritoriul țării de origine, cât și în străinătate;
- (k) serviciile aferente caselor de vacanță ocupate de proprietari ale nerezidenților (a se vedea punctul 3.77);
- (l) redevențele și onorariile pentru licențe, a căror încasare este asociată cu utilizarea autorizată a drepturilor de proprietate intelectuală, cum ar fi brevetele, drepturile de autor, mărcile comerciale, procese industriale, francize etc. și cu utilizarea prin intermediul unor acorduri de licențiere a lucrărilor originale sau a prototipurilor, cum sunt manuscrisele, picturile etc. plătite de nerezidenți rezidenților.

3.174. Există un import echivalent de servicii ca imagine în oglindă a listei cu exporturi de servicii de la punctul 3.173, doar următoarele importuri de servicii necesitând descrieri suplimentare.

3.175. Importurile de servicii de transport includ următoarele exemple:

- (a) transportul bunurilor exportate până la frontiera țării exportatoare în cazul în care este efectuat de un transportator nerezident, pentru a compensa valoarea transportului inclusă în valoarea FOB a bunurilor exportate (cazul 4 din tabelul 3.3);
- (b) transportul bunurilor importate efectuat de un transportator nerezident:
 - 1. de la frontiera țării exportatoare ca serviciu de transport separat în cazul în care bunurile importate sunt evaluate la valoarea FOB (cazurile 4 și 5 FOB din tabelul 3.4);
 - 2. de la frontiera țării importatoare ca serviciu de transport separat în cazul în care bunurile importate sunt evaluate la valoarea CIF (în acest caz, valoarea serviciului de transport între frontiera țării exportatoare și cea a țării importatoare este deja inclusă în valoarea CIF a bunurilor; cazul 4 din tabelul 3.4);
- (c) transportul bunurilor de către nerezidenți în beneficiul rezidenților, care nu implică importuri sau exporturi de bunuri (de exemplu, transportul bunurilor în tranzit sau transportul în afara teritoriului național);
- (d) transportul național și internațional de pasageri în beneficiul rezidenților de către transportatori nerezidenți.

Importurile de servicii de transport nu includ transportul bunurilor exportate după ce acestea au trecut frontiera țării exportatoare în cazul în care sunt efectuate de un transportator nerezident (cazurile 5 și 6 din tabelul 3.3). Exporturile de bunuri sunt evaluate la valoarea FOB, iar toate serviciile de transport de acest fel sunt, prin urmare, considerate ca operațiuni între nerezidenți, adică între un transportator nerezident și un importator nerezident. Aceasta se aplică în cazul în care aceste servicii de transport sunt plătite în temeiul unui contract de export în condiții CIF de către exportator.

- 3.176. Importurile, din punctul de vedere al cumpărărilor directe efectuate de rezidenți în străinătate, cuprind toate bunurile și serviciile cumpărate de rezidenți în timp ce călătoresc în străinătate în scop de afaceri sau personal. Două categorii trebuie deosebite deoarece necesită tratament diferit:
- (a) toate cheltuielile în interes de serviciu efectuate de persoanele care călătoresc în scop de afaceri reprezintă consum intermediar;
 - (b) toate celelalte cheltuieli, fie că sunt efectuate de persoanele care călătoresc în scop de afaceri sau de alți călători, sunt cheltuieli pentru consum final al gospodăriilor.
- 3.177. Importurile și exporturile de servicii sunt înregistrate în momentul în care sunt prestate. Acest moment coincide cu momentul în care serviciile sunt produse. Importurile de servicii sunt evaluate la prețul de achiziție, iar exporturile de servicii la prețuri de bază.

Tabelul 3.3 – Modul de tratare a transportului de bunuri exportate

Teritoriul național	Teritoriul de tranzit	Teritoriul țării importatoare
1. transportator rezident ⇒	2. transportator rezident ⇒	3. transportator rezident ⇒
4. transportator nerezident ⇒	5. transportator nerezident ⇒	6. transportator nerezident ⇒

	Exporturi de bunuri (FOB)	Exporturi de servicii	Importuri de bunuri (CIF/FOB)	Importuri de servicii
1.	x	—	—	—
2.	—	x	—	—
3.	—	x	—	—
4.	x	—	—	x
5.	—	—	—	—
6.	—	—	—	—

3.178. Explicații cu privire la modul de citire a acestui tabel: prima parte a acestui tabel indică faptul că există șase posibilități de transport al bunurilor exportate, în funcție de statutul de rezident sau nerezident al transportatorului și de locul unde se petrece transportul: de la un loc aflat pe teritoriul național până la granița națională, de la granița națională la granița țării importatoare sau de la granița țării importatoare la un loc aflat pe teritoriul țării importatoare. În partea a doua a acestui tabel, pentru fiecare dintre aceste șase posibilități, se indică dacă costurile de transport se înregistrează ca exporturi de bunuri, exporturi de servicii, importuri de bunuri sau importuri de servicii.

Tabelul 3.4 – Modul de tratare a transportului de bunuri importate

Teritoriul național		Teritoriul de tranzit		Teritoriul țării exportatoare	
1. transportator rezident ⇐		2. transportator rezident ⇐		3. transportator rezident ⇐	
4. transportator nerezident ⇐		5. transportator nerezident ⇐		6. transportator nerezident ⇐	

	Evaluarea bunurilor importate	Importuri de bunuri	Importuri de servicii	Exporturi de bunuri (FOB)	Exporturi de servicii
1.	CIF/FOB	—	—	—	—
2.	FOB	—	—	—	—
	CIF	x	—	—	x
3.	CIF/FOB	x	—	—	x
4.	CIF/FOB	—	x	—	—
5.	FOB	—	x	—	—
	CIF	x	—	—	—
6.	CIF/FOB	x	—	—	—

3.179. Explicații cu privire la modul de citire a acestui tabel: prima parte a acestui tabel indică faptul că există șase posibilități de transport al bunurilor importate, în funcție de statutul de rezident sau nerezident al transportatorului și de locul unde se petrece transportul: de la un loc aflat pe teritoriul țării exportatoare până la granița acestei țări exportatoare, de la granița țării exportatoare la granița țării importatoare și de la granița națională la un loc aflat pe teritoriul național. În partea a doua a acestui tabel, pentru fiecare dintre aceste șase posibilități, se indică dacă costurile de transport se înregistrează ca importuri de bunuri, importuri de servicii, exporturi de bunuri sau exporturi de servicii. În unele cazuri (cazurile 2 și 5), această înregistrare depinde de principiul evaluării aplicat bunurilor importate. De notat că trecerea de la evaluarea bunurilor importate în funcție de valoarea CIF la evaluarea în funcție de valoarea FOB constă în:

- (a) ajustarea CIF/FOB, adică de la 2 CIF la 2 FOB (reduce totalurile importurilor și exporturilor);
- (b) reclasificarea CIF/FOB, adică de la 5 CIF la 5 FOB (nu modifică totalurile importurilor și exporturilor).

Operațiuni cu bunuri existente

3.180. *Definiție:* bunurile existente sunt bunurile care au avut deja un utilizator (altele decât stocurile).

3.181. Bunurile existente includ:

- (a) clădirile și alte bunuri de capital fix care au fost vândute de unitățile producătoare altor unități:
 - 1. pentru a fi refolosite ca atare;
 - 2. pentru a fi demolate sau distruse; produsele rezultante devenind materii prime (de exemplu, fier vechi) utilizate în producția de bunuri noi (de exemplu, oțel);
- (b) obiectele de valoare vândute de o unitate altei unități;
- (c) bunurile de consum de folosință îndelungată care au fost vândute de gospodării altor unități:
 - 1. pentru a fi refolosite ca atare;
 - 2. pentru a fi distruse și transformate în materiale de demolare;

- (d) bunurile consumabile (de exemplu, hârtie veche, cârpe, haine vechi, butelii de sticlă vechi etc.) care au fost vândute de către orice unitate, fie pentru a fi reutilizate, fie pentru a fi transformate în materii prime pentru fabricarea de bunuri noi.

Transferul de bunuri existente este înregistrat drept cheltuială negativă (achiziție) pentru vânzător și drept cheltuială pozitivă (achiziție) pentru cumpărător.

3.182. Această definiție a bunurilor existente are următoarele consecințe:

- (a) atunci când vânzarea unui activ fix existent sau a unui obiect de valoare existent are loc între doi producători rezidenți, valorile pozitive și negative înregistrate pentru formarea brută de capital fix se anihilează reciproc la nivelul întregii economii, cu excepția costurilor determinate de transferul de proprietate;
- (b) atunci când un activ fix imobil existent (de exemplu o clădire) este vândut unui nerezident, ultimul este tratat ca și cum cumpără un activ financiar, adică participația unei unități rezidente teoretice. Această unitate rezidentă fictivă poate cumpăra activul fix respectiv. Vânzarea și cumpărarea activului fix survine între unități rezidente;
- (c) când un activ fix mobil existent, cum este un vapor sau un avion, este exportat, nu se înregistrează nicio formare brută de capital fix pozitivă în economie care să compenseze formarea brută de capital fix negativă a vânzătorului;

- (d) bunurile de folosință îndelungată, cum sunt vehiculele, pot fi clasificate ca active fixe sau ca bunuri de consum de folosință îndelungată, în funcție de proprietar și de scopul în care sunt utilizate. Dacă proprietatea asupra unui astfel de bun este transferată de la o întreprindere la o gospodărie a populației pentru a fi utilizat pentru consum final, pentru întreprindere se înregistrează o formare brută de capital fix negativă, iar pentru gospodărie o cheltuială pentru consum pozitivă. În cazul în care proprietatea asupra unui astfel de bun este transferată de la o gospodărie a populației la o întreprindere, pentru gospodărie se înregistrează o cheltuială pentru consum final negativă, iar pentru întreprindere o formare brută de capital fix pozitivă;
- (e) operațiunile cu obiecte de valoare existente se înregistrează ca achiziționare de obiecte de valoare (formare brută de capital pozitivă) de către cumpărător și ca cedare a unui obiect de valoare (formare brută de capital negativă) de către vânzător. În cazul unei operațiuni cu restul lumii, se înregistrează un import sau un export al unui bun. Vânzarea unui obiect de valoare de către o gospodărie a populației nu se înregistrează drept cheltuială pentru consumul final negativă;
- (f) în cazul în care sunt vândute, de către administrația publică, în străinătate, bunuri de folosință îndelungată de uz militar existente, această vânzare este înregistrată ca export de bunuri și ca formare de capital fix negativă de către administrația publică.

3.183. Operațiunile cu bunuri existente sunt înregistrate în momentul transferului de proprietate. Principiile de evaluare aplicate sunt cele adecvate tipului de operațiuni cu produse în cauză.

ACHIZIȚII MINUS CEDĂRI DE ACTIVE NEPRODUSE (NP)

- 3.184. *Definiție:* activele neproduse constau în active care nu au fost produse în sfera producției și care pot fi utilizate în producția de bunuri și servicii.
- 3.185. Se disting trei categorii de achiziții minus cedări de active neproduse:
- (a) achiziții minus cedări de resurse naturale (NP.1);
 - (b) achiziții minus cedări de contracte, contracte de leasing și licențe (NP.2);
 - (c) achiziții minus vânzări de fonduri comerciale și active comerciale (NP.3).
- 3.186. Resursele naturale cuprind următoarele categorii:
- (a) terenul;
 - (b) rezervele de minereuri și energie;
 - (c) resursele biologice necultivate;
 - (d) resursele de apă;
 - (e) spectrele de frecvențe radio;

- (f) alte resurse naturale.

Resursele naturale exclud activul produs reprezentat de resursele biologice cultivate. Cumpărarea sau vânzarea resurselor biologice cultivate nu sunt înregistrate ca achiziții minus cedări de resurse naturale; ele sunt înregistrate ca formare de capital fix. De asemenea, plățile pentru utilizarea temporară a resurselor naturale nu sunt înregistrate ca achiziții de resurse naturale; ele sunt înregistrate drept rente, adică drept venit din proprietate (a se vedea capitolul 15: Contracte, contracte de leasing și licențe).

- 3.187. Terenul este definit drept solul propriu-zis, incluzând apele de suprafață asociate. Acestea din urmă includ orice ape interioare (bazine, lacuri, râuri etc.) asupra cărora poate fi exercitat dreptul de proprietate.
- 3.188. Următoarele nu sunt incluse în categoria terenuri:
 - (a) clădirile sau alte structuri aflate pe teren sau care îl străbat (de exemplu, drumuri și tunele);
 - (b) viile, livezile sau alte plantații de arbori și culturi pe picior etc.;
 - (c) zăcămintele;
 - (d) resursele biologice necultivate;

- (e) resursele de apă subterană.

Elementele de la literele (a) și (b) sunt active fixe produse, cele de la literele (c), (d) și (e) sunt tipuri de active neproduse.

- 3.189. Achizițiile și cedările de teren și de alte resurse naturale sunt evaluate la prețurile de piață actuale care predomină în momentul în care survin achizițiile/cedările. Operațiunile cu resurse naturale sunt înregistrate la aceeași valoare în conturile cumpărătorului și în cele ale vânzătorului. Această valoare exclude costurile transferului de proprietate asupra resurselor naturale. Aceste costuri sunt tratate ca formare brută de capital fix.
- 3.190. Contractele, contractele de leasing și licențele ca active neproduse constau în următoarele clase:
- (a) contractele de leasing operațional comercializabile;
 - (b) permisele de utilizare a resurselor naturale, de exemplu cotele de pescuit;
 - (c) permisele pentru desfășurarea unor activități specifice, de exemplu permisele de emisie și licențele pentru un număr limitat de cazinouri sau pentru a desfășura activitatea de taximetrie într-o anumită zonă;
 - (d) îndreptățirea exclusivă cu privire la bunuri și servicii viitoare, de exemplu contractele fotbalistilor și dreptul exclusiv al unei edituri de a publica noile lucrări ale unui anumit autor.

3.191. Contractele, contractele de leasing și licențele ca o categorie de active neproduse exclud leasingul operațional al unor astfel de active; plățile pentru leasingul operațional sunt înregistrate drept consum intermediar.

Valoarea achizițiilor și cedărilor de contracte, contracte de leasing și licențe exclude costurile asociate transferului de proprietate. Aceste costuri sunt o componentă a formării brute de capital fix.

3.192. *Definiție:* valoarea fondurilor comerciale și a activelor comerciale este diferența dintre valoarea plătită pentru o întreprindere fără risc de insolvență în viitorul apropiat și suma activelor sale minus suma pasivelor sale. Pentru a calcula valoarea totală a activelor minus pasivele, fiecare activ și pasiv individual este identificat separat și evaluat.

3.193. Fondul comercial este înregistrat doar în cazul în care valoarea sa este evidențiată printr-o operațiune de piață, de exemplu prin vânzarea întregii societăți. În cazul în care activele comerciale identificate sunt vândute individual și separat de întreaga societate, o astfel de vânzare este înregistrată în această formă.

3.194. Achizițiile minus cedările de active neproduse sunt înregistrate în contul de capital al sectoarelor, al economiei totale și al restului lumii.